

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

J NDBYDELSESSKRIFT

TIL

AFGANGS- OG AARSPROVERNE

I

AARHUS KATHEDRALSKOLE

1875.

J NDBYDELSESSKRIFT

TIL

AFGAGNS- OG AARSPRØVERNE

I

AARHUS KATHEDRALSKOLE

I 1875.

INDHOLD:

NOGLE BEMÆRKNINGER OM DISCIPELFREKVENSEN
OG REALUNDERVISNINGEN.

SKOLEEFTERRETNINGER, VED REKTOR, PROFESSOR
DR. PHIL. G. LUND.

AARHUS.

P. NIELSENS BOCTRYKKERI.

NOGLE BEMÆRKNINGER

OM

DISCIPELFREKVENSEN OG REALUNDERVISNINGEN

af

SKOLENS REKTOR.

Den stærke Aftagen af Discipeltallet i de offentlige lærde Skoler i Løbet af de sidste Aar er en ganske nødvendig og uundgaaelig Følge af de to nederste Klasers Borttagelse; men dette giver dog Anledning til at undersøge, om der tillige ere andre dermed sammenstødende Grunde; og hvad den enkelte Skole angaar, er det naturligt, at den alvorlige Skolebestyrer og Skolemand nøje prøver, forudsat at Skolen i Almindelighed gjør sin Skyldighed og svarer til sin Bestemmelse, om Aarsagen er at søge i andre Forhold, hvorover Skolen ikke er Herre, eller om der kan gjøres noget for at modarbejde dette. Ganske vist beror en Skoles Godhed ikke væsenlig derpaa, om den er talrig besøgt eller ikke, og en mindre Skole kan ofte vise sig at være bedre end en større; men der er dog altid noget trykkende i at en Anstalt svinder hen; og naar den i alle Henseender er saaledes udrustet med Lokale, Apparater og Kræfter, at den kunde magte et langt større Antal Disciple, er det alt andet end opmuntrende og styrkende for den selv at se, at alt dette ikke bliver benyttet som det kunde.

Det Tryk, under hvilket Statsskolerne arbejde siden Gjennemførelsen af Lov af 1. April 1871, er uden Tvivl almindeligt, om det end maaske føles stærkere et Sted end et andet; men jeg skal dog ikke paatage mig noget, hvortil jeg er aldeles uberettiget, nemlig at tale Skolernes Sag i Almindelighed; derimod føler

jeg mig opfordret til at udtale mig kortelig om den mig betroede Skoles Stilling. *)

Uagtet det er sagt mange Gange og alle sagkyndige ere enige derom, kan jeg dog ikke lade være at gjentage, at Nedlæggelsen af Skolernes to nederste Klasser maa anses for det uheldigste ved den ny Skoleplan, det hvortil der mindst af alt syntes at være tilstrækkelig Anledning. Derved er Skolernes Stilling blevet svækket saa betydeligt, at de vanskeligt kunne forvinde det. Alle Midler vare tilstede til at besørge denne Undervisning, der var Grundvolden for den hele Bygning, og i økonomisk Henseende var Nedlæggelsen langt snarere et Tab end en Vinding, da netop disse Klasser som stærkest besatte betalte sig bedst og fuldstændig dækkede Udgifterne, ja vel endog oftest gav Overskud, medens det modsatte er Tilfældet med de højere Klasser. Det bedste Bevis paa, hvilket uerstatteligt Tab for Undervisningen det var, er at der overalt har dannet sig private Forberedelsesanstalter af Skolens Lærere selv; men disse kunne selvfølgelig ikke i alt være, hvad Skolernes egne Klasser vare. — Den ydre udeblivelige Følge deraf, som her skal paapeges, har været, at Skolernes Frekvens er sunket ned til $\frac{2}{3}$ eller enkelte Steder maaske endog til $\frac{1}{2}$ af hvad den før var, idet ikke alene de 2 talrigste af 7 Klasser bortskares, men mere indirekte mange, som ellers havde søgt Skolen, nu udeblive. Dette gjælder alle dem, som tidligere benyttede den lærde Skole uden den Hensigt at blive Studenter, men kun for at faa den bedst mulige Undervisning i nogle Aar, til Kon-

*) En Sammenstilling af Forhold ved forskellige Skoler kunde være mere belærende og bevisende i flere Tilfælde; men jeg maa beklage, at den Oversigt over samtlige Skolers Frekvens, der af Ministeriet er tilsendt i de 3 foregaaende Aar, ikke er meddelt mig iaar, saa at jeg ogsaa mangler de nødvendige Data til en indtil Øjeblikket gennemført Sammenligning.

firmationsalderen eller saa omtrent. Naar disse nu først maa sættes i en anden Skole, forlade de ikke let denne for i et par Aar at gaa i den lærde Skole, og denne kan heller ikke ønske at faa Disciple, hvis Undervisning den ikke kan gennemføre til noget Maal. Naar der da ved Siden af Latinskolen i samme By findes saadanne gode Skoler, undertiden endog private Realskoler, der føre sine Disciple frem til den mindre Realexamen, er det naturligt, at de nævnte Børn alle gaa derhen. Og naar Forældre paa Landet, som før ofte sendte endog ikke studerende Sønner til en lærd Skole i en By i 4—5 Aar, nu skulle holde Huslærer til deres Sønners 12te Aar, ville de hellere bevare denne Undervisning et par Aar længere end sende Børnene fra Hjemmet for en kort Tid, da det ogsaa er blevet dyrere end før at holde dem i Skole baade hvad Skoleløn og Kostpenge angaar. Hertil kommer ogsaa Optagelsesexamens Vanskelighed og Mangel paa Ud-sigt til at faa en Friplads, da disses Antal er blevet saa begrændset og vanskelig kan gives Disciple, der ikke skulle gaa Skolen helt igjennem. For en Dreng paa 11—12 Aar er det meget svært paa én Gang at aflægge Prøve i alt hvad han hidtil har lært, og en saadan Prøve fordres heller ikke paa noget Trin i Skolen før ved Afgangsexamen. En saa fuldstændig og ligelig erhvervet Kundskab og Dygtighed er der kun yderst faa, især af dem der forberedes privat i Hjemmet, der kunne opnaa; og skulde Skolen stille aldeles fuldstændige og strænge Fordringer ved Optagelsen, maatte den afvise saa godt som alle. Men baade efter de foreskrevne Regler og for sin egen Skyld er den nødt til at være nøje regnende med denne Prøve og maa derfor forkaste mange, som ellers (under de tidligere Forhold) vilde være blevet optagne og maaske kunde være kommet med efterhaanden.

For at paavise Forholdet bestemtere ved Talstørrelser, skal jeg tage to af de sidst udkomne Indbydel-

sesskrifter, som netop ere komne mig ihænde, nemlig fra Borgerdydskolen paa Kristianshavn, udgivet ved Paasketid 1875, og fra en nu fremmed Skole, nemlig Slesvig Domscole, der er udkommet paa samme Tid. I den førstnævnte af disse Skoler findes 242 Disciple, men deraf er kun 107 i Klasser, der svare til vore lærde Skolers nuværende Klasser; alle de andre eller henved $\frac{3}{5}$ ere yngre, da Skolen har ikke blot de lærde Skolers tidligere 1ste og 2den Klasse, men 4 Begynderklasser under disse, idet den optager Drengene fra den første Undervisningsalder (6 Aar). I Slesvig Domscole er Antallet 284, hvoraf — saa fremt jeg har regnet rigtigt; thi lidt Tvivl kan der være — 110 svare til vore Skolers Klasser, medens 174 ere yngre Børn. Forholdet er atter her omtrent det samme ($\frac{3}{5}$) som i Borgerdydskolen. Den danske kongelige lærde Skole, som nu har knap 100 Disciple, vilde altsaa efter en ligefrem Beregning kunde paaregne, hvis den arbejdede paa samme Maade som de nævnte Skoler, et Antal af indtil 250 Disciple, og hvis de lærde Skolers tidligere Indretning lægges til Grund (med 1ste og 2den Kl. beholdte), have 160—170 Disciple.

Jeg skal ikke opholde mig ved at omtale mange tilfældige Omstændigheder, som til en given Tid kunne have heldigere eller uheldigere Indvirkning paa en Skoles Frekvens,*) men efter kortelig at have antydet

*) Det skal kun som et Exempel nævnes, at naar Embedsstanden eller de, der nærmest maa sættes lige med den, i Reglen afgive et betydeligt Antal Sønner til den lærde Skole, især i en større By, ere Forholdene her i Byen for Øjeblikket saadanne, at af dens 5 gejstlige, 4 juridiske Embedsmænd, 12—16 Læger, 11—12 Lærere ved den lærde Skole kun 1 har skolesøgende Sønner — eller rettere Sønner i skolesøgende Alder. Thi den Mulighed kunde jo være tilstede, at de sendte deres Sønner andetsteds hen, enten fordi de ikke havde Tillid til Skolen eller fordi de virkelig kan holdes meget billigere paa Opdragelsesanstalter, som Herlufsholm, der selvfølgelig altid har sin Frekvens fra alle Kanter af

de almindelige uheldige Tidsforhold for den lærde Skoleundervisning komme til det, der er det egenlige Maal for disse Bemærkninger.

Det er paa mange Maader paavist, at der i Almindelighed for Tiden hersker en stor Ulyst til at gaa den studerende Vej og at Antallet af de Studerende saa vel i Skolen som ved Universitetet formindskes, ligesom at de, der indstille sig til Fagexaminer, blive færre og færre. Ogsaa er det let at angive Grundene hertil. Nutidens hele Retning er praktisk og materiel, medens tidligere de ideelle og højere Interesser havde en langt større Overvægt; den æsthetiske, poetiske, filosofiske og overhovedet videnskabelige Tid er afløst af en politisk, handlende, industriel og spekulerende Tid, hvori Pengeerhverv og Omsætning, dristige Entrepriser og store praktiske Foretagender spille Hovedrollen. Begge Retninger have selvfølgelig deres Berettigelse og deres Tid; men ligesom man i én Periode kan gaa for vidt i den ene, kan man i en anden for meget hengive sig til den anden. Dertil kommer, at om endog nogle studerede og endnu studere for Videnskabens Skyld, ikke for at skaffe sig en Levevej derved, vare og ere dog de allerfleste nødte til at indrette deres Studier saaledes, at de derved kunne sikre sig en Livsstilling, hvilket atter næsten er det samme som at gaa Embedsvejen. Skjønt ogsaa i denne Henseende en stor Forandring er indtraadt, navnlig for de mere praktiske Retninger af Videnskaberne; og der gives mange lægevidenskabeligt, juridisk, naturvidenskabeligt og teknisk uddannede Mænd, som hverken ville eller kunne søge Statsemployer. Foruden den Omstændighed, at vor Friheds og Folkeligheds Tid ofte bringer Embedsmanden i en vanskelig og ildeset

Landet. Men det er ikke Tilfældet, saa vidt mig bekjendt, at nogen her fra Byen eller nærmeste Omegn er sendt andetsteds hen for at studere.

Stilling, hvori han er bunden og indskrænket paa forskjellige Maader, er det tillige en Følge af Forholdene, at Embederne i Reglen ere saa ringe aflagte, at ikke mange kunne attraa dem. Den lange og kostbare Forberedelse, den lange Ventetid inden noget kan opnaas, der blot giver et tarveligt Udkomme, stiller sig da som noget der maa tilsidesættes for en let og hurtig Fremgang ad andre Veje, der aabne Adgang til mere uafhængige og indbringende Stillinger; og man kan derfor ikke undre sig over, at nutildags baade Forældre meget betænke sig paa at lade deres Sønner forberede sig til saadanne Livsstillinger, og at de unge, baarne af Tidens Aand og Tidens Strøm, heller ikke selv nære Attraa iderefter. Derimod søger man en mere praktisk og realistisk Uddannelse, hvorved den unge fra en meget tidlig Alder kan komme ind i Forretningslivet, snart kan komme fra Haanden og hurtigt fortjene saa meget, at han ikke alene kan underholde sig selv, men med noget Held og Dygtighed bryde sig en Bane i en Alder, da hans samtidige og jævnaldrende studerende og embedssøgende dels endnu forberede sig, dels have lange Udsigter til at naa noget endog langt mindre indbringende.

Efter disse og lignende Betragtninger, som her ikke skal forfølges videre, kunde man vente, at det især var de studerende Disciples Antal, der aftog — og vitterlig er det ogsaa i det hele aftaget —; men hvad denne Skole angaaer er det omvendt Realisternes Antal, der mærkeligt formindskes. Man kunde fremdeles tro, at i en By som Aarhus, med dens store og livlige Handel, stærke Omsætning, mangfoldige industrielle Foretagender og Fabrikker, Maskinværksteder og Etablissementer, maatte en højere Realskole være stærkt søgt, fordi den tilbyder mange en saadan Uddannelse, som netop kræves i den nævnte Retning. Men Kjendsgjærningen er, at denne højere realistiske Undervisning ikke synderlig søges, og navnlig mindre

og mindre i den sidste Tid. Dengang Skolen var fuld-
stændig og havde sit højeste Discipelantal, omtrent 180,
var der 50—60 i de to nederste Klasser og 60—70 i
hver af de to Slags højere Klasser (studerende og Rea-
lister). Indbydelsesskriftet fra 1869 angiver 178, hvoraf
73 studerende, 65 Realister og 40 i Underklasserne;
1870: 168, hvoraf 67 studerende, 67 Realister og 38
i Underklasserne; 1871: 171, hvoraf 50 studerende,
68 Realister og 53 i Underklasserne; 1872: 160, hvoraf
55 studerende, 64 Realister og 41 i Underklasserne;
1873 (da 1ste Klasse var nedlagt): 131, hvoraf 56 stu-
derende, 50 Realister og 25 i 2den Klasse; 1874 (da
ogsaa 2den Klasse var nedlagt): 100, hvoraf 57 stu-
derende og 43 Realister; og nu i 1875: 90, hvoraf 60
studerende og 30 Realister. Resultatet heraf bliver
altsaa 1) at Nedgangen i det hele skyldes de to ne-
derste Klassers Afskaffelse, 2) at de studerendes Tal
(73—63—50—55—56—57—60) nogenlunde har holdt
sig, men 3) at Realisternes Tal (65—67—68—64—50
—43—30) i de sidste Aar har været i stadig og stærk
Nedgang. Det er altsaa ikke Latinklasserne, men alene
Realklasserne, der ere formindskede.

Spørger man nu, hvoraf dette kommer, da tror
jeg med temmelig stor Sikkerhed at kunne angive det.
Ligesom den her i Aarhus 1839 oprettede, men 1853
atter nedlagte „videnskabelige“ Realskole ikke kunde
trives dels af andre Grunde, dels fordi den opstillede
for højt et Maal, idet Disciplene forlode den paa Halv-
vejen, saaledes er det, i det mindste efter min Erfar-
ing, en Kjendsgjerning ved de Skoler, som hidtil kun
have haft den højere Realundervisning og den højere
Realafgangsexamen, at de færreste Realdisciple have
gjennemgaaet det hele Kursus og afsluttet det ved Af-
gangsexamen. Jeg fejler næppe meget, naar jeg sæt-
ter, at næppe mere end $\frac{1}{3}$ af disse Disciple have ta-
get Examen, men at de $\frac{2}{3}$ ere gaaede ud af Skolen
flere Aar forinden. Derimod skulde jeg tro, skjønt

jeg ikke kan belægge det med Beviser, at i de Skoler, hvor det mindre Kursus fandtes, langt flere eller mulig de fleste have fuldendt det. Heri ligger et Fingerpeg, som ikke kan afvises ved at dog saa mange have gennemgaaet det større Kursus, uagtet de for deres kommende Livsstilling ikke havde den større Examen behov, men kunde nøjes med den mindre. Thi naar en Dreng engang gik i en Realskole i sin Fødeby eller dens Nærhed, hvor kun denne Examen kunde tages, fandt man sig i at ofre længere Tid og flere Kræfter end man ellers vilde have anvendt, undertiden vel ogsaa fordi man satte Pris paa den større Kundskab og Dannelse, derved opnaaedes. Men ligesom tidligere dog mange ikke vilde indlade sig herpaa, saaledes er det i den sidste Tids Ilen og Hasten blevet sjældnere, da man søger at naa det letteste og hurtigste og billigste Maal. Hvad man — i det mindste i denne Skoles Kreds — synes at ville og ønske, er at skaffe Drengene en god almindelig Skoleundervisning til Konfirmationsalderen og maaske, hvis det uden stor Møje lod sig gjøre, afslutte denne Undervisning ved en Examen, der gav samme Adkomster som den mindre Præliminærexamen. Det hjælper da ikke, at Skolen stift holder paa Idealet og Principet, at ville føre Realundervisningen til et højere Maal, og indretter et Kursus, som kun lidet bliver benyttet. Det kunde den være berettiget til, hvis den fandt en saadan Støtte i den offentlige Mening og hos dem, der raade over dens Bestaaen som Statsanstalt og det Tilskud der kræves, naar den skal føres igjennem med et svagt Antal Deltagere. Men det er bekjendt nok, at mange, ogsaa blandt dem der have Magten til at nægte, opheve og afskaffe, ingenlunde betragte Statsskolerne med gunstige Øjne, men helst ville overlade al slig Undervisning til den private Industri, at mange hellere ville understøtte Friskoler og Folkehøjskoler end lade de lærde Skoler (og altsaa ogsaa de dermed forbundne

højere Realskoler) blot beholde de Midler, de engang have. Under saadanne Forhold forekommer det mig nødvendigt, at Skolerne nedlade sig til ogsaa at gaa ind paa et lavere Standpunkt uden derfor at opgive det højere. Vil og skal de sikre sig en ordenlig Frekvens, maa de tilbyde den Undervisning, som søges af Publikum; og et Forsøg paa at iværksætte en saadan Plan skal jeg nærmere fremsætte, naar jeg kun forinden faar omtalt nogle andre væsentlige Hindringer for de lærde Skolers og da specielt Aarhus Skoles Realundervisning.

For de private Skoler er der blandt andre den Fordel, at de ere fri og ubundne ved Anordninger og Regler, og kunne indrette deres Undervisning efter deres Tarv, som søge dem. Naar der saaledes findes en privat Realskole i en By ved Siden af en offentlig, kan den rette sig saa meget som den selv vil efter sit Publikum; den modtager Elever til enhver Tid og af enhver Alder (lige fra Begyndelsen af al Skoleundervisning), den kan være og er i Almindelighed læmpeligere end den offentlige, og dertil er Skolebetalingen billigere. Saadanne private Realskoler findes nu i flere af de større Byer, og de have opnaaet Tilladelse til at afholde Præliminæreksamen, som oftest den mindre, stundom ogsaa den større. Da Bestyreren af en privat Skole her i Byen for et par Aar siden ønskede at udvide den ved at gjøre den til en saadan Realskole og søgte Ret til at afholde den mindre Examen, stod det strax klart for mig, at den vilde gjøre den lærde Skoles Realklasser et større eller mindre Afbræk, og ved given Løjlighed undlod jeg ikke at henvende Autoriteternes Opmærksomhed derpaa. Min Hensigt var selvfølgelig ikke at modarbejde et saadant Forsøg, hvad jeg hverken kunde eller vilde, men kun at tilkjendegive, at det vilde ske, som nu virkelig er sket, nemlig at den lærde Skoles Realklasser vilde svækkes derved. Alle de Fordele, som den private Skole har,

savner den offentlige, og naar Drengene hverken fra Begyndelsen kunne sættes der eller afslutte med den Alder og det Maal, som man ønsker, er det indlysende, at man ikke søger den, selv om den tilbød visse Fortrin for den private, hvorom jeg ikke skal driste mig til at ytre nogen Mening.

Endnu i én Henseende har den ny Skoleordning indenfor Skolens eget Omraade svækket Realklasserne, nemlig derved at 4de Klasses Hovedexamen i Retsvirkning er sat lige med Realafgangsexamen. Følgen heraf maatte blive, at flere gik over i de studerende Klasser, dels saadanne, om hvem det endnu ikke var bestemt, om de skulde studere eller ikke, dels saadanne som troedes derved at komme i bedre og flinkere Kammeraters Selskab. Der har nemlig undertiden hersket den Tro, jeg ved ikke om nogensteds med Grund, at de lærde Skoler agtede Realklasserne for ringere end de studerende, at der anvendtes mere Flid paa disses Undervisning osv. Men er der og har der været nogen Forskjel paa disse to Slags Disciples Aand, Dygtighed og Lærelyst, da har den visselig haft sin egenlige Grund deri, at Drengene selv arbejdede med mindre Flid og Lyst, at de ofte vare mindre begavede og derfor ikke bestemte for boglig Syssel, men tænkte paa snarest muligt at blive færdige med deres Skolegang for at komme ud i Livet. Naar da den samme Skole skal sondre sine Disciple som studerende og ustuderende, er det en naturlig Følge, at de mest begavede og lærelystne gaa til den første Side og at der, naar der ikke er et stort Antal ustuderende, let samles uheldige Individuer i Realklasserne. Den blotte Realskole er heri langt heldigere stillet, da den har alle samtidige Disciple forenede, og saaledes blander de flinke med de mindre flinke.

Det Middel, man kan tænke sig til at faa og holde Realklasserne talrigt besatte og bringe saadanne Disciple til en Afslutning og et Maal, som ikke skulle

blive i Skolen længer end til 14—15 Aars Alder, er at Skolerne indrette sig paa ikke blot at give den udvidede Realundervisning og afholde den højere Realafgangsexamen, men ved Siden deraf at oprette det mindre Kursus og da holde den mindre Examen, saaledes som Tilfældet var med de lærde Skoler, der tidligere ikke havde det højere Kursus. Vel har man tidligere holdt for, at begge Kursus ikke godt lod sig forene i samme Skole; men dels har private Skoler vist, at dette lod sig gjøre, dels har man vistnok allerede opgivet denne Betænkelse. En Udvej til at lette og simplificere den hele Indretning vilde det være, hvis man ved nogle Modificationer i Undervisningen og i de nu gjældende Fordringer ved Afgangsprøven, lod 3die Klasses Hovedexamen gjælde lige med den mindre Realafgangsexamen, ligesom 4de Klasses er sat lige med den større, naturligvis med Til læmpelser; uagtet det ikke kan nægtes, at ikke alle de, der have Brug for Realafgangsexamen, i Virkeligheden kunne være tilfredse med de Kundskaber, de faa i 4de studerende Klasse, og det navnlig for mange intet Æquivalent for Savnet af Kundskab i Engelsk, Færdighed i geometrisk Tegning, Frihaandstogning og Skrivning er at have læst Latin. Men ved Realafgangsexamen selv er der jo sket den Indskrænkning, at engelsk Stil, Tegning og Skrivning er faldet bort. Men ogsaa med Bibeholdelse af mere af det, der nu udgjør det karakteristiske, vilde Undervisningen kunne drives og den mindre Examen afholdes. Da jeg derfor havde faaet Kundskab om, at Andragender i denne Retning vare indgaaede til Ministeriet fra to andre lærde Skoler, indsendte jeg herfra den 20. Jan. d. A. et saadant Forslag. Jeg søgte at vise, at Hensigten for Skolen ikke var at ville gribe mere om sig end tilbørligt, og at Indretningen vistnok vilde medføre nogle Vanskeligheder, især ved en yderligere Deling af Disciplene i flere Hold i visse Fag, men at det var

heldigt, om Skolen herved bedre kunde tilfredsstille stedlige Krav og trives bedre, idet Selvopholdespligten bød den at forsøge alle rimelige Midler, og at den var sig bevidst at kunne besørge denne Undervisning lige saa godt som de private Skoler, da den imod disses Fordele kunde stille andre: den større Myndighed og Fæsthed, sikre og stabile Lærere, større og bedre Lokaler og Apparater, Uafhængighed af de enkeltes Vilkaarlighed, tilfældig Konkurrence og overhovedet af Hensyn til Pengespørgsmaalet, der for enhver privat Skole maa stilles i første Række og nødvendigt maa virke skadeligt og hæmmende i meget. Jeg delgede ikke, at Skolen paa denne Maade vilde faa 4 forskjellige Slags Disciple, som tildels skulde undervises sammen, tildels sondres. Uden at give en detailleret Plan for Ordningen af alle Enkeltheder bemærkede jeg, at 1) det hele mindre Kursus maatte afsluttes med 3die Klasse, beregnet paa 3 Aar; 2) i 1ste Klasses Undervisningsplan vilde ingen Forandring behøves, hvis Fransk medtoges; men at jeg vilde meget foretrække ikke at give disse mindre Realister ét Aars Undervisning deri, for derefter at standse den, hvorimod Engelsk, som netop attraas af mange, burde beholdes og uden Fare kunde medtages, om det end ikke fordredes til Examen; to fremmede Sprog kunne læres med noget Udbytte, men ikke tre: de franske Timer maatte da anvendes til andre Fag; 3) i 2den og 3die Klasse vilde der for det mindre Kursus kræves 6—8 særskilte Timer; naar her Fransk, Naturlære og geometrisk Tegning bortfaldt, skulde den Tid anvendes til at styrke og afslutte de andre Fag. Hvorledes dette Forslag er blevet modtaget, ved jeg ikke, da intet derom er kommet til mig; men jeg nærer det Haab, at det ikke er henlagt, men tilligemed de fra andre Skoler indkomne af Overbestyrelsen vil blive taget under Overvejelse, og at det maa lykkes dens Omhu og Indsigt at tilvejebringe den bedste Ordning

af Sagen. Hvis det bliver bestemt, at Skolerne skulle kunne indrette begge Realkursus og dimittere Disciple saavel med den større som den mindre Afgangsexamen, er det højst sandsynligt, at Realisternes Tal vil voxe; med Sikkerhed kan det ikke forudsiges, da der ere saamange indvirkende Omstændigheder. At Oprettelsen af det mindre Kursus vil formindske Antallet af dem, der gennemgaa det større, er rimeligt; men til Gjengjæld vil det større da kun blive optaget af dem, der virkelig have Lyst til større Uddannelse og faa Brug af de flere Kundskaber, som det forskaffer. Naar Skolen tilbyder begge Dele, kan der fra dens Side ikke gøres mere.

ÆFTERRETNINGER

OM

AARHUS KATHEDRALSKOLE

I

SKOLEAARET 1874—75

VED

SKOLENS REKTOR.

I.

Nogle almindelige Meddelelser.

Ligesom i de foregaaende Indbydelsesskrifter skal her som en Fortsættelse meddeles de offentlige Foranstaltninger, som i det sidste Aar ere truffne med Hensyn til Gjennemførelsen af den ny Skoleplan.

1. Da det iaar er første Gang at Afgangsexamen skal afholdes efter Lov af 1. April 1871, der paa-byder en forandret Examenskontrol, og tillige den hidtilværende Undervisningsinspektør har nedlagt sit Hverv (ved Nyaarstid), har Ministeriet den 29. April d. A. udstedt følgende Cirkulære:

Da Embedet som Undervisningsinspektør ved de lærde Skoler er blevet inddraget ved Konferentsraad Madvigs Entledigelse, har Ministeriet bestemt sig til fremtidig at lade det ham overdragne Hverv med Hensyn til Inspektion og Examenskontrol af de lærde Skoler, og efter de ved Undervisningsplanen af 1871 forandrede Forhold, desuden af de højere Realskoler overgaa til en kombineret Inspektion, bestaaende af 3 Medlemmer, der med Fagkyndighed forene tilstrækkeligt Kjendskab til Skoleforholdene og Undervisningen i Skolerne, og som dertil udnævnes for 3 Aar ad Gangen.

Til Medlemmer af Inspektionen ere Dags Dato udnævnte Professorerne Dr. phil. A. Steen, Dr. phil. L. Ussing og Dr. phil. E. Holm, førstnævnte tillige til at fungere som Formand.

Hvilket Ministeriet ikke skulde undlade at meddele Hr. Professoren til fornøden Underretning med Tilføjende, at De i betimelig Tid herfra vil modtage Underretning om Tiden for Afholdelsen af de skrift-

lige Prøver, ligesom de skriftlige Opgaver paa sædvanlig Maade herfra ville blive Dem tilstillede.

Hvad angaar Ordningen af den mundtlige Prøve og Dagene for dennes Afholdelse, vil De fra Inspektionen i betimelig Tid modtage et trykt Skema, som tillige vil gjøre Dem det muligt til enhver Tid at vide, hvor de i paakommende Tilfælde vil kunne sætte Dem i Forbindelse med det Medlem af Inspektionen, der, som Formand for den enkelte Gruppe af Skoler, leder Ordningen af Tilsynet.

Det bemærkes endnu, at vedkommende Inspektionsmedlem, førend Skemaet endelig vedtages, vil direkte sætte sig i Forbindelse med Dem for at tage ethvert Hensyn til den enkelte Skole, som ikke er uforeneligt med Hensynet til Forholdets Ordning i Almindelighed.

2. (Bemærkninger af Undervisningsinspektøren foranledigede ved hans Examensrejse 1874 og indsendt til Kirke- og Undervisningsministeriet.)

Paa den af mig i afvigte Juni- og Julimaaned foretagne Examensrejse besøgte jeg efter den lagte Plan de lærde Skoler i Roeskilde, Frederiksborg, Aarhus, Randers, Aalborg og Viborg; i Kjøbenhavn besøgte jeg under Examen tre private Skoler, Borgerdydskolen i Kjøbenhavn, Haderslev Læreres Skole og Skolen paa Værnedamsvejen. Paa alle disse Steder deltog jeg i Censuren i Latin, mundtlig og skriftlig Prøve, og i Historie ved Afgangsexamen og tillige i Borgerdydskolen og Skolerne udenfor Kjøbenhavn i Censuren af den mundtlige og skriftlige Latinprøve i 4de Klasse, medens jeg i Haderslev Læreres Skole og Skolen paa Værnedamsvejen paa Grund af Tidens Korthed maatte indskrænke mig til at overvære en Del af den mundtlige Prøve. I Skolerne udenfor Kjøbenhavn censurerede jeg tillige ved Realafgangsexamen (der ikke afholdtes i Roeskilde) og for det meste da tillige i hele 4de Klasse i Historie og Fransk, i Viborg i Historie og Tydsk; i Aarhus og Aalborg gjennemsaar jeg de tyske Stile, som Realeleverne havde skrevet ved Afgangsexamen, uden at deltage i Censuren i Tydsk.

I Historie har jeg overalt ved de opgivne Spørgs-

maal søgt at fremkalde og befæste den Overbevisning hos Lærerne, at ved Examenskontrollen udenfra baade nu al Vægt lagdes og, efter min Mening, ogsaa for Fremtiden vilde blive lagt paa de fremragende og epokegjørende Mænd og Begivenheder, dannende en Totaloversigt, og i udviklede, bevægelsesrige Perioder (saasom langvarige Thronstridigheder, borgerlige eller religiøse Uroligheder) paa faste Holde- og Hvilepunkter, uden at medtage en Detail, som i Undervisningen til dels maa følge med og gjenemgaas for at udfylde Sammenhængen og med Hensyn til hvis Omfang og Repetition man ikke smaalig vil foreskrive Regler for Lærerne, og at navnlig, hvad Kronologien angik, i det Ringeste jeg for min Del var tilfreds med et rimeligt Antal væsentlige Aarstal, der tillige gav en tilstrækkelig almindelig Bestemmelse for de mellemliggende Begivenheder, ved hvilke intet specielt Aarstal forlangtes (saa at jeg f. Ex. ved et Spørgsmaal om Svend Estridsøns Sønner, naar disses Følgeorden kjendtes, aldrig vilde forlange et specielt Aarstal imellem Svend Estridsøns Død og Erik Ejegod). Jeg beklager, at jeg ikke har ført en fuldstændig Liste over de i nogle Aar efter hverandre opgivne Examensthemaer, der speciellere kunde antyde min Betragtning; iaar tror jeg, at der f. E. af den franske Middelalder er opgivet Merovingerne, Karl den Stores nærmeste Forgængere i Magten og Regjeringen, Karl den Store (i Forhold til Italien og Spanien, i Forhold til Tydskland og overhovedet Norden), Normannerne i Frankrig, (Ludvig d. 7de i Forbindelse med Korstogene), Philip August, Ludvig d. 9de, Philip den Smukke (Pavestolens Flytning, Tempelherrene), Hovedpunkterne af de fransk-engelske Arvefølgekrige, maaske ogsaa Ludvig d. 11te. Undervisningens Resultater fandt jeg i det Hele tilfredsstillende, ofte meget gode; stundom forekom det mig, som om man i dette Fag havde udstrakt Fordringerne paa Enkeltheder og Aarstal noget videre, end det behøvedes. I Fransk fandt jeg paa et Sted en maaske vel vidt dreven Ombu for enkelte Finesser i Udtalen (f. E. af Talordenens Endekonsonant), da man har Besvær nok med at faa Udtaleformen i det Hele og Almindelige indøvet; den grammatiske, navnlig syntaktiske, Examination drejer sig stundom i en Skole formeget om et Par enkelte Punkter (f. E. Ordstillingen ved Negtelser

og i Spørgesætninger); Stiløvelserne i 5te og 6te Klasse ville her medføre større Fyldte. Latinprøven i 4de Klasse var i det Hele tilfredsstillende, unegtelig med noget Forspring (i det Hele) i de offentlige Skoler; enkelte Steder gjorde jeg Læreren opmærksom paa, at en gennemgaaende Fejl i den latinske Stil (selv i forresten gode Arbejder) viste, at vedkommende, efter min Mening paa dette Standpunkt nødvendige, Regel enten ikke var taget med i Undervisningen eller ikke forstaaet rigtigt af Disciplene (saasom *scitis, quam fortunam hic exercitus haberet for habuerit*); i en enkelt privat Skole henlede jeg Opmærksomheden paa, at Manglerne i denne Retning vare talrigere og Usikkerheden i Fundamentalreglerne større, end det efter mine Tanker var tilbørligt; men da jeg ikke fik de talrigere Stile fra den ene af de to andre private Skoler saa nøjagtig gennemgaaede og dem fra den ene slet ikke, bør der ingen sammenlignende Slutning gjøres; den meget dygtige Lærer havde kun havt disse Disciple i denne Klasse, altsaa i et Aar; men ved Vurderingen af Resultatets Tilstrækkelighed i det Hele (med Hensyn til Opfletning og derved følgende Afslutning af Stiløvelsen) kommer dette ikke i Betragtning. Ved Afgangsexamen for Studerende forekom den latinske Stil iaar (med Undtagelse af de enkelte, der undtagelsesvis endnu daare kunne indstille sig til Examen i den hidtil værende Form) sidste Gang; for Fremtiden vil den skriftlige Prøve i Latin (for Disciplene af den sproglig-historiske Retning) indskrænke sig til Oversættelsen fra Latin til Dansk. Nogle af de paa nogle Steder leverede Arbejder gave mig en Opfordring, som jeg forøvrigt ikke behøvede, til overalt at indskærpe, at med Stilen ingenlunde bortfalder Kravet paa, at Examinanden skal kunne finde det latinske Ord for de almindeligste og hyppigst forekommende Forestillinger uden grove Forvexlinger af Ord, der i meget forskjellig Betydning svare til visse danske, (f. E. af *peto* med *studeo*, *conor* i Betydningen at søge \circ : bestræbe sig for), have noget Begreb om latinsk Phraseologi (saa at Udtryk som *rationem habere*, *gratiam referre* og *habere*, men *gratias agere* ikke ere ubekjendte), bevæge sig med antagelig Sikkerhed i Formlæren, men især kjende, forstaa og kunne anvende de almindelige syntaktiske

Regler, saa at Usikkerhed og Famlen i Anvendelsen af en saa bekjendt og let Form som *historia digna est, quæ cognoscatur*, eller Mangel paa Sikkerhed i at kjende og gjengive en afhængig Spørgesætning (for ikke at nævne saa puerile Feil som *dare se ad aliquem for alicui*) slet ikke kunne fremtræde uden at skade og nedsætte, og at Tilstedeværelsen af den fornødne Kundskab og Sikkerhed maa prøves ved den mundtlige Examen ved bestemte Spørgsmaal og let haandterlige Exempler efter den Anledning, som de forelagte Forfattersteder give, samt at Lærerne maa være betænkte paa og øve sig ogsaa i denne Retning af Examinationen. Men dernæst maa i den Form af skriftlig Prøve, der beholdes, Oversættelsen fra Latin, — dette udtalte jeg overalt, — forlanges ikke lidet mere, end der hidtil i Gjennemsnit præsteredes, vistnok ogsaa fordi den hertil sigtende Øvelse har staaet i Skygge ved Siden af Stilen, paa enkelte Steder er blevet utilbørlig forsømt. Der maa kræves en ikke for ringe Ord- og Betydningskundskab, og det kan ikke tilstedes som Undskyldning for Ube-kjendtskab med *moestus* at paaberaabe sig Muligheden af at sammensætte et Forfatterpensum til Examen, i hvilket Ordet selv eller *moestitia* ikke forekommer; præsto esse maa kjendes som det Udtryk, der ikke betegner blot „at være tilstede“, men „at være tilstede til Tjeneste og Understøttelse“ (indfinde sig hos En, melde sig o. s. v.); *elevare famam rei* maa ikke aldeles forfejles og *per hanc causam* i Betydningen „under dette Paaskud“ ikke miskjendes af et større Flertal; der maa dernæst vise sig en præcisere Opfatning af almindelige Udtryk, saa at *ad silvam*, til Skoven, adskilles fra *in silvam*, ind i Skoven, og sikker syntaktisk Kundskab forenes med Hensyn til Sammenhængen, saa at et *causalt dispersis passim Romanis*, „da Romerne vare adspredte“ ikke forvexles med et temporalt „naar R. vare adsp.“; Examinandernes Flertal maa kunne opløse en ikke vanskelig liviansk Periode saaledes i den danske Skikkelse, at Eftersætningen begynder paa rette Sted efter Meningen (i den iaar givne Opgave i Perioden: „*Amphipolim quum jam fama o. s. v. med metuens*, „blev Diodorus bange — og“). (Jeg benytter ikke, for ikke at gjøre de Skoler Uret, hvori sligt slet ikke forekommer, Exempler af

den Art som Ubekjendtskabet med Udtrykket *extremo libro quadragesimo quarto* eller med *diripere urbem*, at plyndre.) Endelig maa det danske Udtryk behandles med større Omhu, friere Valg og mere Smag, end det ofte sker. (For præfecti om et Landskab maa kunne findes et dansk Udtryk, „Befalingsmænd“ eller deslige, præesse *urbi*, hvor der tydelig tales om Befaling over Besætningen („føre Befaling i Byen, være Kommandant“) maa ikke af mange gjengives ved „staa i Spidsen for Byen“, *facere magnam cædem prædamque* maa ikke gjengives ved „gjøre et stort Drab og Bytte“ o. s. v. I en Skole, hvor Arbejderne ellers, med Undtagelse af et, ikke vare ringe, havde af 6 Examinander tre oversat *excerpta sunt*, om et Uddrag, Udtog, uden dadlende Betydning, ved „er plukket ud“, (en ved „udpillet“.) Naar jeg har nævnt „Ord- og Betydningskundskab“, kan jeg ikke undlade at gjentage, hvad jeg oftere har sagt og kort ovenfor antydet, at det slet ikke gaar an at maale det Krav, der her er berettiget og nødvendigt, naar Disciple skulle have Nytte af Undervisningen ogsaa ved fremtidig Brug af det lærte, efter hvad der forekommer (eller „oftere forekommer“) i det til Examen opgivne Pensum, der er forskjelligt og tilfældigt. Dette Forraad maa udfyldes og afrundes ved hvad der læses i de lavere Klasser (og læres ligefrem af en Glosefortegnelse), ved hvad der sporadisk forekommer i Stile (indtil 4de Kl.) og Versioner og lejlighedsvis meddeles, og for Fremtiden ganske væsentlig ved den befalede og ved Examen forudsatte Extemporallæsning. Men for at denne skal bringe Nytte i denne Henseende og ellers, maa den ikke blot virkelig drives, men ogsaa drives med Alvor og Forstand. Extemporallæsning (— de Rektorer og Lærere, der vide og føle dette ligesaagodt som jeg, tilgive, at jeg for Sagens Vigtigheds Skyld dog siger det —) er ikke en ilsom Gjennemløben, som det overlades Disciplene øjeblikkelig at glemme, men en til virkelig Forstaaelse førende Gjennemlæsning, Oversættelse og (til det nødvendige indskrænket) Forklaring, hvis Indtryk ved hver Times Slutning rekapituleres i en samlet Oversættelse og ved Indskærpelse af Ord og Vendinger, som Discipelen opfordres til at bevare og hvis mer eller mindre fuldstændige Bevarelse af og til prøves. Det, der ved denne Læsning

(ved hvilken naturligvis ogsaa Indholdssammenhængen igjennem hvert længere Stykke, der læses, maa mærkes) falder bort, er Lektielæsning, Aarsrepetition og senere Repetition. Forsømmer nogen Skole den alvorlige Extemporallæsning, vil og bør Forsømmelsen mærkes og straffes ved den endelige Examen for Skolens Dimittender, og jeg forudser, at ved mange Privatister vil Forsømmelsen paa denne Maade komme for Dagen. Jeg vilde gjøre Uret, hvis jeg paa dette Sted undlod at fremhæve, at jeg ogsaa i Oversættelse fra Latin til Dansk, ligesom i latinsk Stil, har truffet paa særdeles gode Arbejder; navnlig vare tre Oversættelser fra Latin i Randers og en i Aalborg fortrinlige.*)

Naar jeg nu ikke uden at fornægte min Overbevisning kan undlade at udtale, at ogsaa iaar i Latin, baade ved Afgangsexamen og i 4de Klasse, de offentlige Skoler i Gjennemsnit staa over de private (— om Mathematik og Naturlære maa jeg overlade det til Prof. Steen at udtale, hvorvidt han er kommen til noget tilsvarende eller forskjelligt Resultat —), ledes jeg derved tilbage til Betragtninger, som jeg oftere har anstillet og vel ogsaa givet Udtryk, sandelig ikke for at nedsætte de private Skoler og dadle deres Bestyrere, men for at forklare Forholdet og for at henpege paa de Vanskeligheder, med hvilke de private Skoler have at kæmpe, og imod hvilke de maa støttes, navnlig ved Examenskontrollen, Vanskeligheder, der maaske mærkeligst fremtræde ved Undervisningen i de gamle Sprog. En af mig højagtet privat Skolebestyrer vilde i en under den sidst afvigte Examen forefalden Samtale ikke indrømme, hvad jeg anførte som et Moment i denne Sag, at de private Skoler havde noget mindre Herredømme over deres Disciple til at bringe dem til villig og energisk Arbejden paa

*) Enkelte Lærere bør i Extemporallæsningen tillige for sig selv se en Paamindelse om Nødvendigheden af baade i Latin og Græsk at fortsætte og udvide deres egen Læsning af gamle Forfattere. En saadan stadig Udvidelse og Befæstelse af Sprogkundskaben og Sprogtakten kræve vi i nyere Sprog og kunne da visselig ikke eftergive den i de fjernere liggende og vanskeligere gamle Sprog. Enhver, især yngre, Lærer maa hertil ansætte en vis, omend efter Omstændighederne (nødvendigt Extraarbejde o. s. v.) begrændset Tid, der kun under særlige Forstyrrelser kan falde bort.

Skolegjerningen; han syntes i min Ytring at se en Bebrejdelse for Slaphed og uværdig Afhængighed af Forældre og Værger. Jeg negter nu ikke, at jeg virkelig tror, at stundom Hensynet til den for Skolen i økonomisk Henseende absolut nødvendige Frekvens fremkalder og under den stedse stigende Konkurrence imellem et større Antal private Skoler endmere kan fremkalde nogen Svaghed ved Optagelse og Opflytning og ved Fastsættelsen af de daglige Arbejdsfordringer; ikke faa Forældre og gennemsnitlig mest de bedre stillede, ere i disse Henseender ufornuftige og vanskelige at komme tilrette med; men selv hvor denne Svaghed ikke finder Sted, have i Gjennemsnit Forældre og Disciple neppe den Respekt og Villighed til at underordne sig ligesoverfor Privatskolen som overfor den offentlige Skole, der som Statsinstitut træder dem imøde med en fast og sikret Stilling, med et forholdsvis større og bedre og specielt for Øjemedet indrettet Lokale og Apparat. Fripladsers og Stipendiars Indvirkning maa heller ikke regnes for Intet. Men hertil kommer, at Provindsskolerne (altsaa alle de offentlige med Undtagelse af en, Metropolitanskolen) i det Hele ere heldigere stillede med Hensyn til Kundskab om Disciplenes Hjem og private Forhold og med Hensyn til en af adspredte og hemmelige Modvirkninger meget mindre forstyrret Følgagtighed og Tro paa Skolens Kravs Berettigelse end Skolerne i Kjøbenhavn, og af disse er atter den eneste offentlige, Metropolitanskolen, fri for det Tryk nodad, som de talrige med mindre Energi til et nærmere Maal arbejdende Realister og Realklasser udøve. Naar der endelig spørges om Lærerkrafterne, vilde det være underligt at miskjende, at de private Skoler have mange dygtige og dertil friske Krafter, hvorfra de offentlige Skoler for største Delen rekrutere deres Personale, og endog lettere kunne fjerne en enkelt ubrugbar Lærer; men de private Skoler maa paa den anden Side ogsaa gjøre endel Forsøg med uprøvede og uøvede Krafter og maa ikke sjelden afgive de bedste, naar de ere komne til Modenhed og Fasthed, til de offentlige Skoler, og de kunne heller ikke altid frigjøre sig for visse Hensyn, der føre til Bibeholdelse af en og anden mindre heldig Lærer, de være nu økonomiske fra Skolens Side eller grundede i Medfølelse for den,

hvis han afskediges, ilde stillede Lærer. Der ligger derhos en ikke ringe Ulempe i de mange Skolen kun for en ringe Del tilhørende, og ikke sjelden skiftende Lærere, som en privat Skolebestyrer, selv om han besidder den fornødne Overlegenhed i Indsigt, ikke har let ved at samle til fuld Samarbejden, medens den enkelte yngre Lærer, der maaske har et vanskeligt og vigtigt Fag i de højere eller øverste Klasser, savner den Myndighed over Disciplene, den Indflydelse paa den hele Orden og Gang, som Rektor og en ældre Lærer i den offentlige Skole kunne have. De her antydede Vanskeligheder ville naturligvis forøges, hvis det hos en Bestyrer skorter paa Indsigt, Karakterfasthed eller Uafhængighed, medens han ikke udenfra har den Støtte, som Embedsstillingen giver en Rektor, og hvis han ikke kan gjøre sig selv gjeldende som ledende Lærer i et eller et Par væsentlige Fag. Ikke ganske sjelden have dygtige Lærere, der ere gaaede over fra private Skoler til offentlige, for Andre og for mig udtalt deres Tilfredshed over den rolige Fasthed i den daglige Bevægelse og Virksomhed, de her fandt, og navnlig (hvilket Punkt jeg først fremhævede) over Disciplenes hele Stilling og Optræden overfor det faste, solidarisk forbundne, Lærerpersonele. Jeg føjer hertil, at den først af mig selv anbefalede og fremmede Op-hævelse af den gamle fælles Examen har berøvet de private Skoler en vigtig Støtte ved at borttage en Sammenligning imellem det af Udenforstaaende udfundne og bedømte Resultat og ved at berøve Bestyrerne Noget, hvortil de kunde henvise baade Disciple, Lærere og Forældre, naar der var Spørgsmaal om, hvad der maatte udrettes. Baade andre private Skolebestyrere og den, til hvem jeg i Begyndelsen af dette Afsnit hentydede, have for mig udtalt, at de heldede til samme Mening. Destomere maa jeg her gjentage, hvad jeg i mit til Ministeriet for lang Tid siden indgivne Forslag om den fremtidige Ordning af Examenskontrollen har fremsat, at det vil være meget ønskeligt at samle de københavnske Privatskolers (og, om man vil, ogsaa Metropolitanskolens) Afgangsexamen saameget til Fællesskab, som det kan ske med Bibeholdelsen af Selvexaminationen (Examinationen ved Skolernes egne Lærere), altsaa lade den foregaa i et fælles Lokale i samlet Tid, saa at den ene Skoles

Disciple følge efter den andens, under de samme Censorer for alle. Derved vil der spares Tid og Kræfter, en sikrere indbyrdes Sammenligning opnaas og den Ensartethed i Fordringer fremmes, som maa forbindes med den individuelle Forskjellighed i Methode og Fremstilling; derved vil endelig igjen fremkomme en Offentlighed og Deltagelse, som nu er forsvunden ved de mange smaa Examina paa mange afsides liggende Steder i Lokaler, der ofte ere saare lidet bekvemme for fremmede Tilhørere.

Ved at læse de tyske Stile ved Realafgangs-examen i tre Skoler, hvilken Art af Udarbejdelser jeg ikke har læst i flere Aar, da jeg ikke har deltaget i Kontrollen ved denne Examen, maatte jeg indrømme, hvad der af og til er udtalt for mig af dem, der have fungeret som Examenskommissærer, navnlig ogsaa baade ifjor og iaar af Hr. Dr. Heegaard, at Resultatet i det Hele er meget ringe. I Viborg var der kun en Kandidat og hans Stil var ligefrem slet, ligesom han ogsaa ved den mundtlige Prøve fandtes meget daarlig, medens de øvrige Disciple i fjerde Klasse gjorde en i det Hele god Examen i Tydsk; i Aarhus vare Stilene ogsaa maadelige; (Læreren havde kun havt Undervisningen i Tydsk et Aar;) i Aalborg vare de bedre og forholdsvis tilfredsstillende. Jeg indrømmer, at Tydsk er et vanskeligt Sprog at tilegne sig grammatisk nøjagtigt; men jeg troer dog, at der maa kunne udrettes noget mer, end der nu sædvanlig udrettes, naar man søger igjennem de fire Klasser methodisk at indøve til Fasthed det Væsentligste og Vigtigste („det Grove“) med Udeladelse af megen Detail, der nu medtages uden at beholdes, f. Ex. i Kjønsreglerne. Der maa læres flere Ord i rigtig og bestemt Form udenad (f. Ex., med Hensyn til sidste Stil, Geschäft, Ersatz, Einkünfte, übertragen, ikke überziehen i Betydningen „at overdrage“ En Noget, Ordinaltalordene, o. s. v.); de almindelige og omfattende Kjønsregler maa befæstes (at alle Ord af Infinitivform, som Wesen, ere Neutra, alle paa ung Feminina), ligesaa det Almindelige af Kasuslæren (einem zahlen, ikke zu einem), af Præpositionernes Styrelse (unter der Regierung, ikke unter die Reg.), de almindelige og for alle Sprog med Kasus fælles Bestemmelser, som om Apposition (von Roger von Thurn und Taxis, einem Mann, ikke

ein Mann) og saadanne Hovedafvigelser fra Dansk som ved Infinitivens Forbindelse (Ikke-Forbindelse) med Præpositioner (ikke „nach gesehen zu haben“ eller „nachdem gesehen zu haben“). Det gjør et nedslaaende Indtryk, at enkelte af disse Elever synes blottede for de første grammatiske Grundforestillinger, (Dimittenden i Viborg havde to Gang als for der eller welcher) og man frygter for, at de for lemfældig ere opflyttede; thi ogsaa ved disse Elever kan Medlidenhed gaa for vidt. Dr. Heegaard har ogsaa klaget over Mangel paa simpel Oversættelsesfærdighed ved ikke vanskelige Steder og bekjendte Ord, og han har udtalt, at han troede, at det vilde være til Nytte, om det paalagdes, at der ligesom ved Examen i Fransk og Engelsk skulde opgives et bestemt Pensum som læst i Skolen, da dog saa Noget læstes ordentlig og med Omhu, medens han frygter for, at nu enkelte Steder en blot Gjennemlæsning paa Skolen uden Tilægnelse og Indøvelse udgjør det Hele. I de fleste offentlige Skoler med dygtige Lærere (— i Odense, som Dr. H. nævnte, stod det sig i en Række Aar indtil for ganske nylig daarligt med Tydsk —) gives der uden nogen saadan Tvang ugentlige Hjemmelektier i Tydsk, og Disciplene tilholdes at lære Gloser. Et foreskrevet Pensum maatte i et saa nærliggende og, hvad Oversættelse til Dansk angaar, saa let Sprog blive langt.

Førend jeg slutter disse Bemærkninger, maa jeg henvende Opmærksomheden paa en mærkelig Misforstaaelse, som i nogle private Skoler har indsneget sig med Hensyn til Anordningens Bestemmelse om de Fag ved 4de Klasses Examen, som afsluttes ved denne Examen, idet denne opfattes saaledes, at, naar en Discipel i disse Fag opnaar det for Opflyttelse i 5te Klasse fastsatte Antal Points, men dog paa Grund af Examens Totaludfald ikke opflyttes, beholder han Karaktererne i disse Fag til næste Aar og kan saaledes det Aar, han endnu sidder i Klassen, fritages for Undervisning i disse Fag, eller i ethvert Fald for ny Prøve deri. Anordningen kjender kun en hel og udelelig Klasseexamen, der maa omfatte alle Fag saavel for Oversiddere som for de øvrige Disciple. At dette er Meningen maa, hvis Misforstaaelsen vedligeholder sig, bestemt udtales af Ministeriet.

3. Skrivelse af 2. Juli 1874 fra Kirke- og Undervisningsministeriet

til Rektor for Viborg Kathedralskole.

I tjenstligst Svar paa Hr. Rektorens Forespørgsel i behagelig Skrivelse af 29. f. M. undlader Ministeriet ikke herved at melde, at der med Hensyn til Gebyr for Testimonium for studerende Disciple fremtidig bliver at forholde saaledes:

Den Discipel, der forlader 4de Klasse, betaler altid, saafremt han ikke nyder et af Skolens Beneficier eller Stipendier, 10 Rdr. i Gebyr for Testimoniet. Paa Begjæring kan han faa gratis meddelt Attest om hans Modenhed til Opflyttelse i 5te Klasse. Den Discipel, som forlader 5te eller 6te Klasse, faar Afgangsbeviset fra Skolen gratis, naar han godtgjør at have erlagt Gebyr til Skolefonden for 4de Klasses Testimonium, hvorimod han i modsat Fald betaler det med 10 Rdr.

4. Skrivelse af 26. Oktober 1874 fra Kirke- og Undervisningsministeriet

til Rektor for Aarhus Kathedralskole.

I et med Hr. Professorens Erklæring af 9. Avg. d. A. hertil indsendt Andragende har N. N. anholdt om, at hans Søn, der har bestaaet Realafgangsexamen af højere Grad i Aalborg Kathedralskole, maatte optages i Aarhus Kathedralskoles 5te Klasses matematisk-naturvidenskabelige Afdeling for at blive Student efter at have gennemgaaet 5te og 6te Klasse, mod at han inden en given Frist aflægger fyldestgjørende Prøve i Latin.

I denne Anledning skal Ministeriet, efter Brevvexling med Undervisningsinspektøren for de lærde Skoler, herved melde til behagelig Efterretning og videre Bekjendtgjørelse, at det vel intet vil have at erindre imod, at han følger med Undervisningen i 5te og 6te Klasse, men uden jæt faa Ret til at indstille sig til Examen ved Skolen, hvorimod han for at opnaa akademisk Borgerret maa underkaste sig de i Bekjendtgjørelse af 22. Maj 1874 givne Bestemmelser.

5. Skrivelse af 11. September 1874 fra Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet

til Forstanderskabet for Aarhus Kathedralskole.

Paa Ministeriets derom nedlagte allerunderdanigste Forestilling har det under 2. ds. allernaadigst behaget Hans Majestæt Kongen at approbere, at der gives den under 5. October 1851 allernaadigst konfirmerede Fundats for afdøde Ejer af Spøttrup Hovedgaard Niss Nissens Legat til Disciple i Ribe, Aarhus, Aalborg, Viborg og Randers lærde Skoler, dens § 8, 3. Punktum følgende Tillægsbestemmelse:

„Ogsaa i det Tilfælde, at en Discipel fra en af de Skoler, til hvilke Legatet er henlagt, efterat have bestaaet 4de Klasses Hovedexamen ved Skolen, umiddelbart gaar over til en hvilkenksomhelst anden lærd Skole for der at fortsætte sine Studier i mathematisk-naturvidenskabelig Retning og der bestaar Afgangsexamen, kan, naar dette er godtgjort, den for ham i den første Skole oplagte Sum udbetales ham, dog uden Renter.“

Hvilket herved tjenstligst meldes Forstanderskabet til behagelig Efterretning og Iagttagelse og Hr. Professoren tillige til fornøden Bekjendtgjørelse.

6. Skrivelse af 27. Februar 1875 fra Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet

til Rektor for Aarhus Kathedralskole.

Det kongelige Akademi for de skønne Kunster har meddelt Ministeriet, at det har fundet sig opfordret til at gjøre sig nærmere bekjendt med Tegneundervisningen i Landets Skoler for ved de kunstneriske Kræfter, det er i Besiddelse af, at bidrage til, at en sund og rigtig Opfattelse af den elementære Tegneundervisnings-Methode og Formaal kan gjøre sig gjældende ved Skolerne, og at det til den Hensigt har nedsat et Udvalg, til hvilket det er overdraget nærmere at undersøge Sagen og at fremkomme med Forslag om saadanne Skridt, som maatte egne sig for Akademiet at foretage i Sagen, og derhos anmodet Ministeriet om at imødekomme Udvalgets foreløbige Arbejde ved at stille til dets Raadighed alle Reglements og Anordninger, som maatte være udgaaede fra

Ministeriet, Tegneundervisningen i Skolerne angaaende, samt at begunstige en personlig Undersøgelse ved Udvalgets Medlemmer af den Maade, paa hvilken Tegneundervisningen i det Enkelte ledes i de forskjellige Skoler.

Foranlediget heraf skulde Ministeriet herved anmode Hr. Professoren om snarest muligt at tilstille Ministeriet en nærmere Udvikling af hvorledes og efter hvilke Principer Tegneundervisningen i Aarhus Kathedralskole ledes, ligesom man, saafremt noget Medlem af bemeldte Komite maatte personlig indfinde sig ved Skolen, anmoder Dem om at give ham Lejlighed til at gjøre sig bekendt med Undervisningen, og, hvis der direkte skulde ske nogen skriftlig Henvendelse til Dem fra Udvalget, da at meddele de af samme begjærede Oplysninger.

7. Cirkulære af 17. Juni 1874 fra Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet

til Rektorerne for de lærde Skoler.

Blandt de Spørgsmaal, som staa tilbage med Hensyn til Gjennemførelsen af Lov af 1. April 1871 om Undervisningen i de lærde Skoler, er Bestemmelsen af Fordringerne i analytisk Geometri.

Efterat Ministeriet fra Undervisningsinspektøren for de lærde Skoler har modtaget et paa nærmere Forhandling med Professor ved Universitetet Steen og to af de lærde Skolers fagkyndige Lærere støttet Forslag herom, vil Ministeriet herved have følgende Regler i foranførte Henseende fastsatte:

Undervisningen i analytisk Geometri bør gaa ud paa Forklaring af retvinklede Koordinater og deres Anvendelse til Fremstilling af Punkter og Linier, Indøvelse af Methoden ved Behandlingen af ret Linie og Cirkel saavel i almindelig Udvikling som i særlige Problemer, Bestemmelser af Ligninger for Parabel, Ellipse og Hyperbel, og Udvikling af disse Liniers vigtigste Egenskaber med Hensyn til Brændstraaler, Diametre, Tangenter og Normaler. Ifølge Methodens ejendommelige Beskaffenhed maa Undervisningen derhos væsentlig dreje sig om Opgavers Løsning, saavel mundtlig som skriftlig. Ved Afgangsexamen i analy-

tisk Geometri vil det være tilladt at forelægge Disciplen til Løsning saadanne ham hidtil ukjendte Opgaver, der blot kræve en let Anvendelse af Methoden, dog at dette ikke sker førend efter Prøvelsen i det ligefrem Lærte.

Til Oplysning om Omfanget af Undervisningen henvises til den nu foreliggende „Analytisk Geometri af Jul. Petersen, Kjøbenhavn 1873“, hvori §§ 1 og 2, § 3 til Art. 20 inkl., § 4 til Art. 35 inkl. med dertil hørende 52 Opgaver give de almindelige Forklaringer og indøve Methoden ved Behandlingen af ret Linie og Cirkel, og dernæst §§ 5—8 begge inkl. samt § 10 omhandle Keglesnittenes Natur og Hovedegenskaber, der bør belyses ved Opgaver af samme Beskaffenhed som de lettere iblandt Nr. 53—100.

Hvilket herved meddeles til Efterretning og Iagttagelse med Tilføje, at nogle Enkeltheder vel endnu kunne forbigaas, saasom den første halve Side 31 om imaginære Linier og Punkter, og at de første 52 Opgaver afgive gode Exempler paa, hvad der ved den mundtlige Prøve kan forelægges, hvorfor ingen af disse bør forbigaas, naar de ikke erstattes ved andre lignende, men at derimod nogle af de følgende Opgaver bedre overspringes, forsaavidt Løsningen ikke frembyder sig nogenlunde let, samt endelig, at det følger af sig selv, at den Erfaring, der vindes i de første Aar, kan medføre Modifikationer i de her givne Regler.

8. Skrivelse af 29. Oktober 1874 fra Kirke- og Undervisningsministeriet

til Rektor for Aalborg Kathedralskole.

I Svar paa Hr. Rektorens Forespørgsel i behagelig Skrivelse af 26. Juli d. A. om, hvorledes der vil være at forholde med forhenværende Discipel N. N., naar han, der har bestaaet Realafgangsexamen i Sommer med $35\frac{2}{3}$ Points i de 5 Afgangsfag, Tysk, Naturhistorie, Geografi, Geometri og Arithmetik, efter i det mellem-liggende Aar at have taget privat Undervisning i Latin og Græsk, i 1875 indstiller sig til Optagelse i Skolens 5te Klasse for efter at have gennemgaaet 5te og 6te Klasse at erhverve akademisk Borgerret ved at tage Afgangsexamen i historisk-sproglig Retning, navnlig

om det kan tillades ham at supplere sin aflagte Realafgangsexamen med en Prøve i Latin og Græsk, skal Ministeriet herved tilbagemelde, at han ikke har at underkaste sig nogen ny Prøve i Afslutningsfagene, men at han bliver at prøve i alle de Fag, som fortsættes i 5te og 6te Klasse, til Sikkerhed for, at han i disse er i Stand til at følge med Undervisningen.

II.

Skolen i Almindelighed. Lærerne. Fag- og Timefordelingen.

I Lærerpersonalet er der foregaaet følgende Forandringer. Da der ved Indretningen af en ny 6te Klasse ved Siden af en ny 5te Klasse udkrævedes mange flere Timer til Mathematik og Naturlære, medens der ved Nedlæggelse af 1ste og 2den Klasse og siden ved Sammenlægningen af studerende og Realklasser kun blev Anvendelse for et langt ringere Antal Timer til Skrivning og Tegning, blev det nødvendigt dels at ansætte en ny matematisk-fysisk Lærer, dels at den Lærer, som hidtil havde besørget Skrive- og Tegneundervisningen, men ikke som Adjunkt kunde overtage andre Fag, blev afskediget. Der blev nemlig kun Brug for ham i 11 Timer om Ugen. Derfor blev Adjunkt E. L. Høegh-Guldberg, som i 46 Aar har været Lærer her, under 27. Juni f. A. allernaadigst entlediget fra 15. August at regne, med Pension, men vedblev dog at arbejde her i Skolen som Timelærer. Derimod blev under 13. August f. A. Cand. mag. Heinrich Edvard Johan Mylord af Ministeriet konstitueret som Lærer, og han tiltraadte sin Virksomhed strax ved Skoleaarets Begyndelse, idet han overtog hele Undervisningen i Naturlære samt Geometri i 1ste Klasse. — Men det var allerede i længere Tid forinden at forudse, at Adjunkt Munch næppe kunde besørge sit Arbejde eller i alt Fald kun noget deraf; thi han havde hele Vinteren i Forvejen været meget

svag og blev i Forsommeren angrebet af en langvarig Sygdom, som længe bandt ham til Sygelejet. Jeg ansaa det derfor for raadeligt at ansætte ham foreløbigt til et meget indskrænket Timetal (15) i det ny Skoleaar, hvilket Ministeriet ogsaa tillod. Man da han efter Sommerferien aldeles ikke var istand til at undervise, maatte hans Timer fordeles mellem fire af de øvrige Lærere, som beholdt dem til hans Død og siden have vedblevet at beholde dem hele Skoleaaret igjennem. Efter en længere Tids Sygdom og 3—4 Maaneders Sygeleje døde nemlig Adjunkt Munch den 22. Oktbr. 1874, efter at han i 22 Aar havde været Lærer her ved Skolen.*) Han var udrustet med en klar Forstand og en ikke ringe Skarpsindighed, havde arbejdet flittigt og erhvervet sig grundige Kundskaber, og var som Lærer overmaade samvittighedsfuld og omhyggelig. Kun havde hans store Betænkelighed gjort ham det vanskeligt at blive færdig med noget; men om han end ogsaa ved Undervisningen arbejdede noget langsomt og tungt, sporedes dog altid gode Frugter af hans Arbejde. Af sine Medlærere var han agtet som en særdeles hæderlig og rettænkende Mand, og hans Di-

*) Frederik Julius Christian Munch var født den 31. Januar 1821 i Beder ved Aarhus, hvor hans Fader var Præst; han blev 1832 optaget som Discipel i Aarhus Kathedralskole, hvorfra han dimitteredes 1838 med Udmærkelse, tog Examen philosophicum Aaret efter ligeledes med Udmærkelse, 1845 theologisk Examen med 1ste Karakter. I 1848 konstitueredes han som Adjunkt ved Slagelse lærde Skole, og ved dens Nedlæggelse 1852 overførtes han til Aarhus Skole, hvor hans Undervisningsfag vare Historie og Geografi, tildels Dansk, i nogen Tid ogsaa Latin. Fra November 1867 til Juli 1869 tog han Orlov for i Kjøbenhavn at drive statistiske Studier og muligvis indstille sig til en Konkurrence om en Docentpost i Statistik; men han kom ikke saa vidt, tildels paa Grund af Svagelighed, som i hans sidste Aar tog til, navnlig ved Nervøsitet og Mismod; dog var den Sygdom, der endte hans Liv, af en hel anden Art, nemlig Mavekræft.

sciple vidste vel at paaskjønne hans mange gode Egenskaber.

I Adjunkt Munchs Sted blev der ikke ansat nogen ny Lærer. Derimod blev den siden 18. August 1871 konstituerede Lærer, Cand. mag. J. Hoffmeyer allernaadigst beskikket til Adjunkt den 2. September 1874. — Da Gymnastiklæreren, Premierløjtnant F. Jürgensen ved Forfremmelse til Kaptejn blev forflyttet til Viborg, blev af Rektor med Ministeriets Billigelse i hans Sted Kaptejn C. H. F. R. Baumann, R. af D., Kompagnichef ved 20de Bataillon, antaget som Gymnastiklærer fra 1. Oktober 1874.

Under 19. September f. A. blev Skolens Rektor af Hans Majestæt Kongen allernaadigst udnævnt til Ridder af Dannebrogordenens 3die Klasse.

I den her nedenfor opførte Liste over Fag- og Timefordelingen har der saaledes ikke været foretaget nogen Forandring i Aarets Løb, og Undervisningen har gaaet sin uforstyrrede Gang, uden noget Sygdomsforfald af nogen Lærer (med Undtagelse af nogle faa Dage) eller nogen større Sygelighed blandt Disciplene.

Fag- og Timefordelingen har været følgende:

Rektor, Professor Dr. phil. Lund: Latin,	
Græsk og Oldnordisk i VI og V Kl.	18 Timer ugl.
Overlærer Hovgaard: Historie i alle	
Klasser, Geografi i III og III Realkl.	
I og I Realkl.	26 Timer ugl.
Adjunkt Schaldemose: Fransk i alle	
Klasser.	24 Timer ugl.
Adjunkt Ostermann: Matematik i	
VI og V Kl., Geometri i 1 Realkl. .	22 Timer ugl.
Adjunkt Neergaard: Latin i IV og	
I Kl., Græsk i IV Kl., Engelsk i I	
Realkl. og V Kl., Dansk i I Kl. . . .	27 Timer ugl.
Adjunkt Gram: Religion i I—III Kl.,	
Dansk i II—VI Kl.	22 Timer ugl.

Adjunkt Kleisdorff: Latin i II Kl., Græsk i III Kl., Engelsk i VI Kl. og IV—II Realkl.....	25 Timer ugl.
Adjunkt Lohse: Tysk i alle Klasser, Latin i III Kl., Geografi i II—II R.	28 Timer ugl.
Adjunkt Engell: Matematik i IV—II Kl., Dansk i I Realkl.....	28 Timer ugl.
Adjunkt Hoffmeyer: Naturhistorie i alle Klasser, Arithmetik og Regning i I og I Realkl.....	26 Timer ugl.
Konst. Lærer Mylord: Naturlære i alle Klasser, Geometri i I Kl.....	23 Timer ugl.
Timelærer, pensioneret Adjunkt Høegh- Guldberg: Skrivning og Tegning..	11 Timer ugl.
Musiklærer Nathan: Sang	4 Timer ugl.
Gymnastiklærer, Kapt. Baumann....	18 Timer ugl.
Gymnastikassistenterne, Oversg. Peter- sen og Wasmann.....	18 Timer ugl.

Det hvert Fag i hver Klasse tillagte Timetal ses af efterfølgende Tabel. VI og V Kl. have været forenede i Dansk, Latin og Græsk. Ved VI—III Kl. betegner S og M den sproglige og matematiske Afdeling i hver Klasse. Af Realklasserne (R) have I og II været særskilte, III og IV tildels forbundne med de studerende Klasser (St.)

	I	I R.	II	II R.	III St. R.	IV St. R.	V	VI	Ugl. Timer
Dansk	3	3	2	2	S. M. 2 + 1	S. M. 2 + 1	M. S. 2	M. S. 2	} 22
Oldnordisk	"	"	"	"	"	"	2	2	
Tysk	2	3	2	3	2 + 1	2 + 2	"	"	17
Fransk	3	3	3	3	2	2 + 1	4	3	24
Engelsk	"	3	"	4	3	3	2	2	17
Latin	6	"	8	"	7	8		8	37
Græsk	"	"	"	"	5	5		6	16
Religion	2	2	2	2	2	"	"	"	10
Historie	2	2	2	2	3	2 + 1	3	4	21
Geografi	2	2	2	2	1	2	2	"	11
Naturhistorie	2	2	2	2	2	2	2	"	16
Naturlære	"	"	"	"	2	3	5	3	5
Mathm., Regn.	6	6	6	6	4 + 2	5 + 2	10	10	57
Skrivning	2	2	1	2	1	"	"	"	5
Tegning	"	2	"	2	2	"	"	"	6
	30	30	30	30	30	30	30 30	30 28	278
Sang	2	2	2	2	2	2	2	2	4
Gymnastik	4 + 2/2	4 + 2/2	4 + 2/2	4 + 2/2	4	4	4	4	18
	37	37	37	37	36	36	36	36 34	300

III.

Disciplene. Afgangsprøverne.

Af de 100 Disciple, som Skolen talte ved Udgivelsen af forrige Aars Indbydelsesskrift (se dette S. 20), udmeldtes før og efter Hovedexamen 12: J. E. Sundorff, H. Gøtzsche, S. Schoubye, J. A. Blichfeldt, K. J. S. Panduro, C. S. Lichtenberg, C. F. R. Boeck, H. C. J. Warming, G. Koch, C. Steenstrup, C. E. G. O. Baland, F. J. Packness; efter bestaaet Afgangsexamen dimitteredes 7 Studenter og 6 Realister, hvis Navne og Examenskarakterer findes anførte nedenfor. Ved det ny Skoleaars Begyndelse var Antallet af ældre Disciple saaledes 75. Der optoges den 15. August 1874 et Antal af 21 ny Disciple, saa at Skoleaaret begyndte med 96. I Løbet af samme er senere optaget 1 og udmeldt 7 (næsten alle ved Foraaarskonfirmation og alle Realister), saa at Antallet for Øjeblikket er 90 fordelt i Klasserne

som nedenfor er opgivet. De udmeldte findes anførte hver paa sit Sted. — I den følgende Liste opføres Disciplene, med Undtagelse af 6te og 5te Klasse, hvor Omflytning kun har fundet Sted efter Hovedexamen og Halvaarsexamen i December, efter den Plads, de havde ved Skoleaarets Begyndelse eller deres Optagelse i Skolen med Tilføjelse i () af deres nuværende Klasse-nummer. Ved dem alle er Faderens Navn og Stilling tilføjet, og naar intet andet Sted angives, er deres Hjem i eller ved Aarhus. De med * foran betegnede Disciple ere optagne i Begyndelsen eller i Løbet af indeværende Skoleaar; disses Fornavne og Alder ere fuldstændig angivne. Et efter Navnet tilføjet (S) eller (M) betegner i de studerende Klasser (III—VI), om en Discipel hører til den sproglig-historiske eller mathematisk-naturvidenskabelige Retning.

VI Klasse.

S. H. Ankjær (S) (General A.). O. Gedde (M) (Oberst G.). C. C. P. Koch (S) (Provst K. i Gjerild). N. C. M. T. Pedersen (S) (Landinspektør P.). L. S. Vogelius (M) (fhv. Kjøbmand V. i Silkeborg, nu i Kjøbenhavn). I alt 5 Disciple, 3 af den sproglige, 2 af den matematiske Retning.

V Klasse.

A. Beck (M) (Kaptejn B.). S. C. Borch (S) (Pastor B. til Vejlbj). C. Petersen (M) (Hoboist P.). V. C. S. Thoresen (S) (afdøde Alterdegn T.). I alt 4 Disciple, 2 af hver Retning. *)

*) I denne Klasse havde en Discipel Albert de Linde sin Plads fra 12. Novbr. 1874 indtil 1. April 1875 under ganske usædvanlige Forhold, som her nærmere skal berøres til almindelig Oplysning. Da denne Discipel i Juli 1874 ved Aalborg Kathedralskole havde taget Realafgangsexamen af den højere Grad med Udmærkelse, blev han henimod Feriens Slutning indmeldt her i Skolen for, efter ansøgt Tilladelse, at gaa

IV Klasse.

1 (2) H. J. Liisberg (M) (Raadmand L.). 2 (6)
F. E. P. G. Koch (M) (Proprietær K. til Thomas-

over i 5te Klasses matematiske Afdeling mod at aflægge den fornødne Prøve i Latin paa et senere Stadium. Da jeg ikke kunde optage ham uden speciel ministeriel Tilladelse og anholdt om samme den 9. August, var det saa uheldigt, at Ministeriets Resolution først faldt den 26. Oktbr., og gik ud paa, at han vel maatte optages i 5te Klasse, men ikke faa Ret til at tage Afgangsexamen ved Skolen; hvorimod han henvistes til at underkaste sig Tillægsexamen efter Bekjendtgjørelse af 22. Maj 1874. Efter nogen mismodig Tøven blev han da optaget den 12. November, idet han haabede at kunne opnaa Tilladelse til efter at have gennemgaaet 5te og 6te Klasse at indstille sig som Privatist ved en anden Skole. Men dette blev ham ogsaa nægtet i Ministeriets Svar af 19. Decbr. f. A. Der blev da taget den Bestemmelse, at han skulde blive i Skolen dette Aar til Udgangen af 5te Klasse og derefter udmeldes for at dimitteres privat til Universitetet et Aar derefter. Men endnu stod Spørgsmaalet tilbage, om Prøven i Latin, hvortil han privat forberedte sig, maatte afholdes her i Forbindelse med 4de Klasses Hovedexamen 1875, for at han 1876 kunde underkaste sig Afgangsexamen ved Universitetet, og om han maatte fritages for paany at aflægge Prøve i de Fag, som han sidste Sommer havde bestaaet i. Hertil svarede, at han enten maatte opnaa mindst 10 Points i Latin alene, for at kunne betragtes som den der har bestaaet 4de Klasses Hovedexamen, eller paany underkaste sig Prøven i alle de Fag, der afsluttes i 4de Klasse. Da han mistvivlede om at være sikker paa et saadant Resultat i Latin, eftersom han kun i kort Tid havde læst dette Sprog, udmeldtes han af Skolen til 1. April, for derefter at indstille sig som Privatist i alle 4 Fag med Skolens 4de Klasse ved Hovedexamen. — Uagtet det saaledes har været haardt nok for det unge Menneske, der med Ihærdighed har holdt fast paa sit Forsæt, at gaa glip af det ene Haab efter det andet, kan det dog let fattes, at Ministeriet dels ikke har villet gjøre større Undtagelser i Almindelighed, dels har troet at burde strængt paase, at ingen kunde slippe igjennem med saa ringe Kundskab i Latin, at han kunde bestaa med tg. ÷ eller mdlg. + (hvad Tilfældet vilde have været med denne Discipel, hvis Karakterer i de andre Fag vare saa gode, at de kunde bære det).

minde). 3 (1) L. Hammerich (M) (Byfoged, Politimester H.). 4 (4) W. J. Honum (S) (Justitsraad, Stiftslandinspektør H.). 5 (5) J. Schwensen (S) (Pastor S. i Hørup paa Als). 6 (3) H. M. Bering (S) (afd. Kjøbmand B.). 7 (8) H. H. Honnens de Lichtenberg (M) (Hofjægermester, Major, Stamhusbesidder H. de L. til Bidstrup). 8 (7) H. Federspiel (M) (Kammerraad, Postmester F.). I alt 8 Disciple, 3 af den sproglige, 5 af den math. Retning.

IV Realklasse.

1 (1) H. V. Broge (Grosserer B.). 2 (3) J. M. M. Jensen (Hotelejer J.). 3 (5) H. T. C. Friis (Godsforvalter F. paa Kirstinehøj). 4 (2) N. S. Erhardi (Proprietær E. til Kongsgaard). 5 (4) S. C. W. Lottrup (Gaardejer L. i Hammershøj, Plejefader: Kjøbmand Lottrup). 6 G. W. Hovgaard (Overlærer H.), paany optaget ved Skoleaarets Begyndelse, atter udmeldt til 1. April. I alt først 6, tilsidst 5 Disciple.

V Klasse.

1 (12) F. J. C. Gerdes (M) (Kommerceraad G.). 2 (1) T. Hansen (S) (Skolelærer H. i Jexen). 3 (3) F. J. Heramb (S) (Oberst H.). 4 (2) K. A. Hammerich (S), Broder til Nr. 3 i 4de Klasse. 5 (5) P. S. Beck Meyer (M) (afd. Snedkermester Beck, adopteret af Bagermester Meyer). 6 (5) O. V. Hansen (S) (Proprietær H. til Gammelgaard). 7 (7) A. Lehmann (M) (Etatsraad, Amtsforvalter L.). 8 (8) O. A. L. Brandt (S) (afd. Pastor B. i Storning). 9 (4) V. P. Møller (S) (Gaardejer M. i Fjederballe). 10 (11) C. G. J. Petersen (M) (Proprietær P.). 11 (6) B. J. L. Rehling (S) (Justitsraad, Herrodsfoged R. i Odder). 12 (10) H. H. S. Ankjær (M), Broder til Nr. 1 i 6te Klasse. 13 (13) J. O. K. C. N. Monrad (M) (Kjøbmand M.). I alt 13 Disciple, 7 af den sproglige, 6 af den matematiske Retning.

III Realklasse.

1 (2) V. Lindholm (Oversergent L.). 2 (3) A. K. E. Pries (Skovrider P. paa Louisenlund). 3 (1) A. E. Værum (Skomagermester V.). 4 (5) C. H. Brasch (Sekretær B.) 5 (4) M. Baadsgaard (Kjøbmand B.). 6 P. T. Foersom (Pastor F. i Hammelev) udmeldt 1. Oktbr. 1874. 7 (6) A. E. R. E. Leitner (Proprietær L. til Sandergaard). I alt først 7, tilsidst 6 Disciple.

II Klasse.

1 (2) L. B. Liisberg, Broder til Nr. 1 i 4de Klasse. 2 (7) C. P. G. Bayer (Overbaneingeniør, Pr.-Ltn. B.) 3 (1) C. G. A. Beck (Oberst B.) 4 (4) A. V. Ravn (Oberst R.) 5 (3) C. Dalgas (Ingeniørkaptejn D.). 6 (6) A. A. Liisberg (Dyrlæge L.). 7 (5) J. Frandsen (Kjøbmand F.). 8 (9) V. Lehmann, Broder til Nr. 7 i 3die Kl. 9 (11) J. C. H. Tegner (Justitsraad, Overingeniør T.). 10 (13) J. O. A. S. Pedersen, Broder til Nr. 4 i 6te Klasse. 11 (14) V. H. Rosenkrantz (Kammerherre, Lensbaron R. til Rosenholm). 12 (12) N. A. B. Kastrup (Pastor K. i Herning). 13 (8) C. A. Købke (Kommandør, Overlods K.). 14 (10) F. K. Kroyer (Pastor K. til Tilst). I alt 14 Disciple.

I Realklasse.

1 J. C. E. Larsen (Vinhandler L.), udmeldt den 1. April 1875. 2 (1) G. A. Becker (Malermester B. i Kjøbenhavn). 3 (2) P. K. T. Krøger (Proprietær K. til Isgaard). 4 (4) J. H. Schmidt (Træ- og Finerhandler S.). 5 (3) V. F. Fléron (Regimentsbøssemager F.). 6 (7) C. C. Gøtzsche (Kjøbmand G.). 7 (6) J. P. Ryberg (Kaptejn R.). 8 (5) C. J. Wistoft (Kjøbmand W.). 9 (8) S. S. Mørk (Konsul, Redaktør M.) 10 L. Tegner (Grosserer T. i London), udmeldt til 1. April 1875. 11 (9) E. K.

H. Wanscher (Pr.-Ltn., Sekretær ved Jernbanekontoret W.). I alt først 12, tilsidst 9 Disciple.

I Klasse.

1 (13) R. M. Koppel (Kjøbmand K.). 2 (15) C. V. Federspiel, Broder til Nr. 8 i 4de Klasse. 3 (11) * Peter Frederik Assens (Kjøbmand A.), født $^{20}/_{12}$ 1861. 4 (3) * Axel Emil Bülow (Provst B. i Hjortshøj), født $^{16}/_{2}$ 1862. 5 (14) * Viktor Elsmann (Kammerraad, Sagfører E.), født $^{18}/_{5}$ 1863. 6 (6) * Mikael Henrik Christian Gede (Pastor G. i Viby), født $^{17}/_{4}$ 1862. 7 (4) * Jens Worsaae Hammerich, Broder til Nr. 3 i 4de Klasse og Nr. 4 i 3die Klasse, født $^{22}/_{4}$ 1863. 8 (10) * Niels Hansen. (Gaardejer H. P. H. i Viby), født $^{31}/_{10}$ 1861. 9 (2) * Søren Peter Hansen (Gaardejer H. i Knagstrup), født $^{12}/_{6}$ 1859. 10 (9) * Carl August Sofus Krohn (Proprietær K. til Gyllingnæs), født $^{6}/_{10}$ 1861. 11 (1) * Hans Ostenfeldt Lange (Kjøbmand L.), født $^{13}/_{10}$ 1863. 12 (5) * Carl Thorvald Oskar Petersen (Skolelærer P. i Glatved), født $^{11}/_{1}$ 1863. 13 (16) * Niels Oskar Ravn, Broder til Nr. 4 i 2den Klasse, født $^{26}/_{3}$ 1862. 14 (8) * Erik Johan Riis (Pastor R. i Harlev), født $^{19}/_{1}$ 1862. 15 (7) * Edvard Emil Secher (Kjøbmand S.), født $^{26}/_{5}$ 1862. 16 (12) * Gustav Edvard Frederik Willerup (Kaptejn W.), født $^{7}/_{1}$ 1863. I alt 16 Disciple.

I Realklasse.

1 (5) H. Larsen, Broder til Nr. 1 i 2den Realklasse. 2 (9) N. P. Winge (Prokurator W.). 3 (1) V. F. Langballe (Kæmner, Prokurator L.). 4 (7) C. V. Bang (Oliemøller B.). 5 (10) C. L. Spliid (Kjøbmand S.). 6 O. J. J. Døcker (Kjøbmand D.), udmeldt 1. Januar 1875. 7 (4) * Hans Joakim Bartels (Skomagermester B.), født $^{8}/_{5}$ 1862. 8 (6) Anton Vilhelm Bay (Møllejer B. ved Nakskov), født $^{31}/_{3}$ 1861. 9 * Johan Ludvig Heiberg Cortes (Skuespil-

direktør C.), født $\frac{26}{3}$ 1861, udmeldt 1. April 1875. 10 (3) * Axel Helge Møller (Overdriftsinspektør M.), født $\frac{7}{12}$ 1862. 11 (8) * Vilhelm Mørk, Broder til Nr. 9 i 2den Realkl., født $\frac{27}{1}$ 1862. 12 (2) * Hans Frederik Arnold Sørensen (Fuldmægtig S.), født $\frac{10}{4}$ 1861. I alt først 12, tilsidst 10 Disciple.

Til de i Juni og Juli 1874 afholdte Afgangsprøver indstillede sig efterfølgende 7 studerende Disciple (foruden en Privatist, som imidlertid forlod Examen) og 6 Realister, der alle bestode med efternævnte Resultat. Tillige bestod 4 Disciple af IV Kl. Oprykningsprøven, hvorefter de opflyttedes i V Kl. De til disse Prøver af Ministeriet sendte Opgaver til skriftlig Besvarelse meddeles her.

1. Afgangsexamen for Studerende.

1. Ankjær, Harald William, født d. 2. Juni 1856.
2. Biering, Andreas Winge, født d. 31. Juli 1856.
3. Brasch, Hans Adam Frederik, født d. 29. Oktbr. 1855.
4. Budtz, Thorvald Emil, født d. 3. Sptbr. 1856.
5. Honum, Robert Vilhelm Braag, født d. 19. Fbr. 1857.
6. Malling, Gustav Ludvig Frederik Vilhelm Schneider, født d. 1. Decbr. 1855.
7. Schoubye, Carl, født d. 12. Decbr. 1856.

2. Realafgangsexamen.

1. Dyhr, Jens Christian, født d. 25. Jan. 1858.
2. Glæsel, Frits Edvard, født d. 4. Jan. 1858.
3. Holstein-Rathlou, Julius Viggo Axel, født d. 4. Oktbr. 1857.
4. Koch, Hans Kristoffer Elers, født d. 30. Nvbr. 1858.
5. Neergaard, Sigvard, født d. 18. Marts 1859.
6. Seiersen, Anton Vilhelm, født d. 13. Jan. 1858.

De skriftlige Prøver foretoges 15.—17. Juni i den af Ministeriet foreskrevne Orden, de mundtlige 1.—7. Juli efter den i Indbydelsesskriftet angivne Orden. Opgaverne til de skriftlige Prøver vare følgende:

A. Afgangsexamen for Studerende.

1. Udarbejdelse i Modersmaalet. a) (bunden Opgave). Byzants, Konstantinopel, Stambul. (Beliggenhed, Naturforhold, politisk Betydning.) b) (fri Opgave). Hvorledes forenes Kjærlighed og Straf?

2. Oversættelse fra Dansk til Latin. Der ernæppe nogen By i Grækenland, som giver et sørgeligere Exempel paa, hvor store Ulykker indbyrdes Had har bragt over Grækerne, end Plataæ ¹⁾ og dets Historie er derfor værd at kjende. Skjøndt Plataæ laa i Boeotien og var delagtig i det boeotiske Forbund, vare Plataenserne dog ofte uenige med de øvrige Boeotere og især med Thebanerne, som søgte at bemægtige sig Forrangen i Forbundet og tvinge de øvrige Byer til at adlyde dem, og de forbandt sig heller med Athenienserne. Vi tro ikke, at det er Nogen ubekjendt, med hvor stor Iver Plataenserne ene af alle Grækere ydede Athenienserne Hjælp i Slaget ved Marathon. Da Xerxes 10 Aar efter, efter at have nedsablet Leonidas og Lacedæmonierne ved Thermopylæ, var trængt ind i Boeotien og Thebanerne uden Kamp havde overgivet sig til ham, indtog han Plataæ og ødelagde det, som der fortælles, efter Thebanernes Tilskyndelse. Men da Plataenserne næste Aar havde kæmpet meget tappert mellem de øvrige Grækere i det Slag, der har faaet Navn af denne By, fordi det leveredes i dens Distrikt, og i hvilket Mardonius blev besejret og hans Hær ødelagt, blev Plataæ gjenopbygget. I Begyndelsen af den peloponnesiske Krig belejrede Lacedæmonierne, som vare forbundne med Thebanerne, Plataæ, og da de efter langt Forsvar havde taget Byen, ødelagde de den i Bund og Grund, og den blev først gjenoprejt efter Antalkidas' Fred, det er, efter Aar tre hundrede og syv og firs før Christi Fødsel, og stod ikke i mange Aar; thi Aar 374 ²⁾ overfaldt Thebanerne, da de havde erfaret, at Plataenserne havde i Sinde at modtage en atheniensisk Besætning, dem pludselig og tvang dem til at overgive Byen paa det Vilkaar, at de selv med Kvinder og Børn skulde drage bort. De vandrede da til Athen og Byen blev nedbrudt. Da Macedonerne efter Slaget ved Chæronæa beherskede Grækenland, rejstes atter Plataæ og led ikke oftere en lignende Ulykke.

¹⁾ Plataæ, Platearum. ²⁾ Tallene skrives helt ud med Bogstaver.

3. Oversættelse fra Latin til Dansk. T. Livius in extremo, libro quadragesimo quarto, quæ proxime post Persea, Macedonum regem, a L. Æmilio ad Pydnam victum acciderint, exponit; ex ea narratione excerpta sunt, quæ hic subiicimus. Perseus ad Pieriam silvam via militari, frequenti agmine equitum et regio comitatu fugit. Simul in silvam ventum est, ubi plures diversæ semitæ erant, et nox appropinquabat, cum paucis maxime fidis via devertit. Equites, sine duce relict, alii alia in civitates suas dilapsi sunt; perpauca ex iis Pellam, celerius quam ipse Perseus, quia recta et expedita via ierant, pervenerunt. Rex ad mediam ferme noctem errore et variis difficultatibus viæ vexatus est. In regia moesta Perseo, qui Pellæ præerant, Eulæus Euctusque et regii pueri præsto erant; contra ea amicorum, qui, alii alio casu servati, ex proelio Pellam venerant, quum sæpe accessiti essent, nemo ad eum venit. Tres erant tantum cum eo fugæ comites, Euander Cretensis, Neo Boeotus, Archidamus Ætolus. Cum iis, iam metuens, ne, qui venire ad se abnuerent, maius aliquid mox auderent, quarta vigilia profugit. Secuti eum sunt fere quingenti Cretenses. Petebat Amphipolim; sed nocte Pella exierat, properans ante lucem Axium amnem traicere, eum finem sequendi propter difficultatem transitus fore ratus Romanis. Amphipolim quum iam fama pugnae pervenisset, concursusque matronarum in templum Dianæ ad exposcendam opem fieret, Diodorus, qui præerat urbi, metuens, ne Thraces, quorum duo millia in præsidio erant, urbem in tumultu diriperent, ab subornato ab se per fallaciam in tabellarii speciem homine litteras in foro medio accepit. Scriptum in iis erat, ad Emathiam classem Romanam appulsam esse, agrosque circa vexari; orare præfectos Emathia, ut præsidium adversus populatores mittat. His lectis, hortatur Thraces, ut ad tuendam Emathia oram proficiscantur; magnam eos cædem prædamque, dissipatis passim per agros Romanis, facturos. Simul elevat famam adversa pugnae, quæ si vera foret, alium super alium recentes ex fuga venturos fuisse. Per hanc causam Thracibus ablegatis, simul transgressos eos Strymonem vidit, portas clausit.

pueri, Pager. tabellarius, en Brevdrager. Emathia, et Landskab i Makedonien.

4. Opgave i Arithmetik. 1. At udvikle en almindelig Formel, hvorved $\sqrt{a+b}\sqrt{v-1}$ ændres til Formen $\alpha + \beta\sqrt{v-1}$, naar a, b, α , β ere reelle.

Formlen anvendes paa a) $\sqrt{p + \frac{1}{2}(p^2-1)}\sqrt{v-1}$

og paa b) $\sqrt{2 - \sqrt{8}}\sqrt{v-1}$

I Resultaterne maa ingen anden Rodstørrelse end $\sqrt{v-1}$ forekomme.

2. At bestemme de reelle Værdier af x og y , som tilfredsstille Ligningen

$$x + y \sqrt{-1} = \sqrt{y + x \sqrt{-1}}.$$

5. Opgave i Geometri. At fremsætte og bevise Egenskaberne ved Firkanter, som kunne indskrives i en Cirkel.

I en saadan Firkant ere givne:

Siderne $AB = 5$ og $BC = 3$, Diagonalerne $CA = 7$ og $BD = 8$. Hvilken Radius har da den omskrevne Cirkel? Hvor store blive Vinklerne ABC og ADC ? Hvilken Størrelse kunne Siderne AD og CD have? Hvor store blive Firkantens andre to Vinkler BAD og BCD ?

B. Afgangsexamen for Realister.

1. Udarbejdelse i Modersmaalet. Brasilien. (Land, Frembringelser, Befolkning).

2. Oversættelse fra Dansk til Tysk Postindretningen medfører saamange Behageligheder og er saa nyttig i Forretninger og i Handel, at det synes os vanskeligt at begribe, hvorledes man nogensinde har kunnet undvære den. Og dog er den ikke mange Aarhundreder gammel. I det tyske Rige blev Postvæsenet ordnet i det sextende Aarhundrede af Roger af Thurn und Taxis, en Mand af fornem italiensk Slægt, og Forvaltningen af Posterne i Tyskland blev overdraget hans Familie som et arveligt Embede og Rigslen. Familien opnaaede efterhaanden store Rigdomme og, efter at have kjøbt mange Godser, Fyrsteværdigheden, som den endnu besidder, medens Postvæsenet er gaaet over til de enkelte Stater. Dog have disse betalt Familien Thurn-Taxis en Erstatning for den Indtægt, som den havde af Postforvaltningen. Familien blomstrer, rig og højt anset, i Bayern og Østerrig. I Danmark blev Postvæsenets Indretning begyndt under Christian den fjerdes Regjering og fortsattes under de to følgende Konger.

3. Opgave i Regning og Arithmetik. 1. En Mand bruger 1 Pd. Røgtobak i 5 Dage. Han benytter en Blanding af 4 Pd. til 4 Mk. og 3 Pd. til 3 Mk. Pundet. Hvormegat koster hans Tobaksforbrug om Aaret?

2. Uden Logarithmer beregnes den nøjagtige Værdi af

$$\frac{\sqrt{27} \cdot \sqrt[4]{125} \cdot \sqrt[12]{7 + \frac{1}{5}} \cdot \sqrt[3]{6}}{\sqrt[3]{3 + \frac{3}{5}} \cdot \sqrt[6]{18}}$$

3. At søge Værdierne af x og y i Ligningerne

$$a^x + y = 2a$$

$$(a^{2x})^y = 4a$$

saavel i Almindelighed, som i det specielle Tilfælde, hvor $a = \frac{1}{2}$.

4. Opgave i Geometri. 1. Siden i en regelmæssig Tolvkant er given i Længde; Tolvkanten konstrueres.

2. En Sekant og en Tangent til samme Cirkel skære hinanden. Hvilke Sætninger gjælder der:

a) om Vinklen imellem dem,

b) om Stykkerne af Linierne,

og hvorledes bevises de?

En Linie AB af given Længde a berøres i sit ene Endepunkt B af en Cirkel. Igjennem det andet Endepunkt A er der trukket en ret Linie AM, som halverer Cirklen. Radien til Berøringspunktet deler Halvcirklen i to Stykker, det ene dobbelt saa stort som det andet. Hvor stor er da Vinklen imellem AM og AB? Hvor stor er Cirkelens Radius og hvor stort det Stykke af AM, som ligger udenfor Cirklen?

C. 4de Klasses Hovedexamen.

Hertil gaves de samme Opgaver som til Realafgangsexamen i Udarbejdelse i Modersmaalet, Arithmetik og Geometri, men istedenfor den tyske Stil følgende Opgave i latinsk Stil:

Cyrus undertvang ¹⁾, efter at have overvundet Kræsus, de Grækere, der boede i Asien; men den første af Persernes Konger, der paaførte Grækerne Krig i Europa, var Darius Hystaspes' Søn. Han sendte en Hær tilføs ²⁾ til Attika; men denne Hær blev overvundet af Athenienserne under Miltiades' Anførsel ved Marathon. Ti Aar efter drog Xerxes med en stor Flaade og en umaadelig ³⁾ Hær til Grækenland; men hvilken Skjæbne denne Hær og Flaade havde, vide I. Flaaden blev ødelagt af Grækerne ved Salamis og Æren for dette Slag tilkom ⁴⁾ fremfor Alle Themistokles; Xerxes vendte, forskrækket ved dette Nederlag ⁵⁾, tilbage til Asien. Det næste Aar blev Mardonius, hvem Xerxes havde efterladt i Europa med en Del af Hæren, overvundet ved Plateæ af de forenede Grækere, hvilke Pausanias anførte ⁶⁾. Det er bekjendt, at begge Anførere, Themistokles og Pausanias, siden havde en sorgelig Ende. Pausanias blev anklaget og dræbt i Sparta; Themistokles blev forvist ⁷⁾ fra Athen og flygtede, da Athenienserne forfulgte ham, til Perserne, hos hvem han siges at have dræbt sig selv. Hvo undrer sig ikke her over Lykkens Omskiftelighed ⁸⁾?

¹⁾ subigere. ²⁾ o: paa Skibe. ³⁾ immensus. ⁴⁾ deberi, skyldes, tilkommer. ⁵⁾ clades. ⁶⁾ præesse. ⁷⁾ ejicere, ⁸⁾ varietas.

Ved Afgangsexamen for Studerende samt Realafgangsexamen var Undervisningsinspektøren, Konferensraad, Professor, Dr. Madvig tilstede tilligemed Professor Steen. Undervisningsinspektøren deltog i Bedømmelsen af Latin (skriftlig og mundlig) og Historie ved Afgangsexamen, Latin i 4de Kl., Historie og Fransk ved Realafgangsexamen. Professor Steen var Meddommer i Arithmetik, Geometri og Naturlære ved Afgangsexamen, Mathematik i 4de Kl., Mathematik ved Realafgangsexamen. Desuden bedømtes de danske Udarbejdelser ved alle disse Prøver af Professor Funch, som tillige censurerede i Tysk ved Realafgangsexamen og 4de Klasses Hovedexamen samt i Græsk ved Afgangsexamen; ligesom Kapt. Colding bedømte Geografi og Naturlære ved Realafgangsexamen og 4de Klasses Examen.

Afgangsexamen for Studerende.

Juli 1874.	Dansk Stil. I.	Dansk Stil. II.	Latin, skriftl.	Latin, mundl.	Græsk.	Historie.	Arithmetik.	Geometri.	Naturlære.	Points.	Hovedkarakter
Ankjær, H. W.,	g. + $\frac{1}{3}$	g.	mg. ÷ $\frac{1}{6}$	mg.	mg. ÷ $\frac{1}{3}$	g. + $\frac{1}{3}$	g. ÷ $\frac{1}{3}$	g. + $\frac{1}{2}$	tg.	57	2den
Biering, A. V.,	g.	g. + $\frac{1}{3}$	tg. + $\frac{1}{2}$	g. + $\frac{1}{6}$	mg.	mdl. + $\frac{1}{3}$	tg. + $\frac{1}{2}$	g. ÷ $\frac{1}{3}$	mg. ÷ $\frac{1}{3}$	39	2den
Brasch, H. A. F.,	mg. ÷ $\frac{1}{3}$	mg. ÷ $\frac{1}{3}$	g. ÷ $\frac{1}{6}$	mg.	mg. ÷ $\frac{1}{3}$	ug.	mg. + $\frac{1}{3}$	mg. + $\frac{1}{3}$	ug. ÷ $\frac{1}{3}$	71	1ste
Budtz, Th. E.,	mg. ÷ $\frac{1}{3}$	mg. + $\frac{1}{3}$	mg. ÷ $\frac{1}{3}$	ug. ÷ $\frac{1}{3}$	mg. + $\frac{1}{3}$	mg. + $\frac{1}{3}$	mg. + $\frac{1}{6}$	mg. + $\frac{1}{3}$	ug.	76	1ste
Honum, R. V. B.,	mg. ÷ $\frac{1}{3}$	mg.	g. + $\frac{1}{2}$	mg. + $\frac{1}{2}$	mg. ÷ $\frac{1}{3}$	mg. + $\frac{1}{3}$	g. + $\frac{1}{2}$	mg. + $\frac{1}{3}$	ug. ÷ $\frac{1}{3}$	72	1ste
Malling, G. L. F. V. S., ..	g.	g.	g.	g. + $\frac{1}{3}$	g. + $\frac{1}{6}$	mg.	g. ÷ $\frac{1}{3}$	g. + $\frac{1}{3}$	mg. ÷ $\frac{1}{3}$	58	2den
Schoubye, C.,	g.	mg. ÷ $\frac{1}{3}$	mg. ÷ $\frac{1}{6}$	g. + $\frac{1}{3}$	mg.	ug.	mg. ÷ $\frac{1}{3}$	mg.	mg. + $\frac{1}{3}$	70	1ste

Afgangsexamen for Realister.

Juli 1874.	Dansk.	Tysk.	Fransk.	Engelsk.	Historie.	Geografi.	Arithmetik.	Geometri.	Naturlære.	Naturhist.
Dyhr, J. C.,	g. +	tg.	g. ÷	mg. ÷	mg. ÷	mg.	g.	g. ÷	tg.	g. +
Glæsel, F. E.,	mg. ÷	tg. +	g. ÷	mg.	tg. ÷	tg. +	mg. ÷	mg. ÷	ug. ÷	g. +
Holstein-Rathlou, J. V. A.	g. ÷	tg.	g. ÷	g.	mg.	mg.	tg. ÷	tg.	g.	g. +
Koch, H. K. E.,	g. +	tg. +	mg. ÷	g. +	mg. ÷	g. +	g. +	mg. ÷	mg. ÷	g. ÷
Neergaard, S.,	mg. ÷	tg. +	mg. ÷	mg. ÷	mg.	mg. +	g.	g.	mg. +	g. ÷
Seiersen, A. W.,	g. +	tg. +	g. +	mg. ÷	g. +	g. ÷	tg.	g. +	g.	mg. +

De bestode saaledes alle: S. Neergaard med 63, H. K. E. Koch med 60, A. W. Seiersen med 55, F. E. Glæsel med 53, J. C. Dyhr med 52 og J. V. A. Holstein-Rathlou med 42 Points.

IV.

Skolens Beneficier.

A. De Beneficier, som bortgives af Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet efter Rektors Indstilling *) , have i Skoleaaret 1874—75 været til-lagte følgende Disciple:

1. Fri Undervisning: L. S. Vogelius, O. Gedde, N. C. M. T. Pedersen, V. C. S. Thoresen, A. Beck, C. Petersen, S. C. Borch, H. M. Bering, V. Lindholm, A. K. E. Pries, T. Hansen, O. A. la Cour Brandt, G. A. Becker, A. E. Værum.

2. Extraordinære Gratister (Lærersønner): G. W. Hovgaard.

3. Undervisning mod nedsat Betaling (Halvdelen): H. T. C. Friis, F. J. C. Gerdes, A. A. Liisberg, F. V. Fléron.

4. Mellemsste Stipendium (35 Rdl., alt at udbetale): W. J. Honum, F. K. Krøyer.

5. Puggaards Legat (40 Rdl., Halvdelen at udbetale, Halvdelen at oplægge): blev ikke uddelt.

6. Laveste Stipendium (20 Rdl., alt at udbetale): K. A. Hammerich.

*) Det meddeles her til Forældres og Værgers Underretning, at Ansøgninger om fri Skolegang eller de dermed i Forbindelse staaende Stipendier, som kunne stiles til Ministeriet eller til Rektor, maa indgives til Rektor ved det ny Skoleaars Begyndelse, senest inden Midten af September. Ansøgningen maa indeholde fuldstændige Oplysninger om Vedkommendes Formuesstilling og ledsages af paalidelige Vidnesbyrd fra bekendte Mænd. Uagtet et Beneficium kun tildeles for et Aar ad Gangen, behøver den, der allerede har nydt et saadant, ikke fremdeles at ansøge derom, ligesom Skolen ogsaa selv indstiller dem, der ere værdige dertil, til Forhøjelse af et lavere Beneficium. De øvrige Legater ansøges ikke, men tildeles efter Indstilling og Bestyrelsens Beslutning. Ingen Discipel kan ansøge om Beneficium før efter et Aars Skolegang.

B. Det grevelige Moltkeske Legat for Embedsmænds Sønner (2 Portioner, hver paa 40 Rdl.), hvortil Lensbesidderen af Grevskabet Bregentved udnævner (nu Kmhr. Grev F. Moltke), oppebæres af C. C. P. Koch og L. Hammerich.

C. Rosenkrantz's Legat (aarlig 46 Rdl. 72 Sk.) uddeles til 4 værdige og trængende Disciple af Biskoppen og Rektor, med Stadfæstelse af Stifterens Rigsraad Rosenkrantz's Descendent, Besidderen af Stamhuset Rosenholm, for Tiden Kmhr. Lensbaron Rosenkrantz. Heraf fik: V. C. S. Thoresen 16 Rdl. 72 Sk., Th. Hansen, H. M. Bering og O. A. la Cour Brandt hver 10 Rdl.

D. Pastor Hertels Legat (10 Rdl. hvert andet Aar), navnlig bestemt til Flidsbelønninger af gode Bøger for Disciple af Mellemlasserne. Rektor indstiller til Stiftsøvrighedens Approbation. Blev ikke uddelt 1874, men vil blive uddelt iaar.

E. Student Davidsens Legat (2 Portioner, hver paa 10 Rdl., tildeles efter Rektors Indstilling af Stiftsøvrigheden): O. Gedde og C. Petersen.

F. Foghs Legat (1 Portion paa 10 Rdl. til en Dimittend, tildeles efter Rektors Indstilling af Ejeren af Ryomgaard, nu Godsejer Mourier-Petersen): T. E. Budtz.

G. Stougaards Legat (1 Portion paa 8 Rdl., tildeles efter Rektors Indstilling af Stiftsøvrigheden): G. F. L. V. S. Malling.

H. Pastor Schoubyes Legat (1 Portion paa 40 Rdl., tildeles af Rektor og Lærerne til en Dimittend): C. Schoubye.

I. Kantor J. Kabells Legat (1 Portion paa 40 Rdl., tildeles af Rektor og Lærerne til en Dimittend): T. E. Budtz.

K. Pastor A. L. Kabells Legat (1 Portion paa 40 Rdl., tildeles af Rektor og Lærerne til en Dimittend): G. F. L. V. S. Malling.

L. Nis Nissens Legat. Renterne for 1874 udgjorde 526 Rdl. 4 Mk., hvilke af Rektor og Lærerne kort før Juleferien bleve saaledes fordelte:

1. De $\frac{4}{5}$ (til uformuende Disciple, der vise god Opførsel): 421 Rdl. 2 Mk.: O. Gedde og L. S. Vogelius hver 45 Rdl.; C. Petersen, V. C. S. Thoresen og T. Hansen hver 40 Rdl.; N. C. M. T. Pedersen, A. Beck og S. C. Borch hver 30 Rdl., H. M. Bering 26 Rdl.; S. Hansen 25 Rdl., 32 Sk.; W. J. Honum, O. A. la Cour Brandt og A. A. Liisberg hver 20 Rdl.

2. Den $\frac{1}{5}$ (til Disciple, der uden egenlig at behøve Understøttelse udmærke sig ved Flid og Sædelighed): 105 Rdl. 2 Mk. S. H. Ankjær 15 Rdl. 2 Mk.; K. A. Hammerich og J. F. Heramb hver 15 Rdl.; C. C. P. Koch, L. Hammerich, P. B. Meyer, A. Ravn, V. P. Møller og O. V. Hansen hvor 10 Rdl.

3. Desuden er af dette Legats hjemfaldne Oplagspenge iaar uddelt 20 Rdl. til en herfra i de sidste Aar dimitteret trængende Student, nemlig stud. theol. O. A. M. Thomsen.

V.

Uddrag af Skolens Regnskab for Finansaaret 1874—75.

	Indtægt.	Kr. Øre
Beholdning den 1. April 1874.....		6,089 91
Arvefæste Fæste og Forpagtningsafgift....		1,869 2
Forudbetaling.....		46 41
Rest af Tiender.....		33,580 63
Forudbetaling.....		4,091 70
Indtægter af Kirker og Præstekald.....		2,094 37
Forudbetaling.....		398 2
	Lateris...	48,160 6

	Kr.	Øre
Transport . . .	48,160	6
Renter af Obligationer	96	„
— af Prioritetsobligationer	3,735	31
Skolekontingenter	9,474	18
Indskrivningspenge	180	„
Testimonia	140	„
Forskjellige ubestemte Indtægter	106	50
Indbetalt Kapital	300	„
Tilskud fra Skolefonden *)	8,500	„
Bibliotheket (Teilmans Legat)	40	„
Kabells Legat under Bibliotheket	35	47
Indeholdt i Gager	933	72
Stipendiefonden	256	16
Rosenkrantz's Legat	93	50
Stougaards —	16	„
Fogh-Wilsters —	20	„
J. Kabells —	80	„
A. L. Kabells —	80	„
Puggaards —	134	50
Schoubyes —	80	„
Nissens —	1,102	56
Dauidsens —	40	„
	73,613	96
Paa Grund af Forandring til Kronemønt	„	8
Summa . . .	73,614	4

*) For dem, der gjerne strax bemærke denne Post og opgive hvor stort Tilskud Skolerne kræve, bemærkes, at for denne Skoles Vedkommende er Tilskuddet en nominel Post, da der til Gjengjæld indsendes aarligt Overskud af lignende Størrelse, idet Kassebeholdningen til ingen Tid maa overskride et vist Beløb; i Finansaaret 1874—75 er saaledes modtaget 8,500 Kroner, indsendt 16,000 Kroner, 1873—74 modtaget 2500 Rdl., indsendt 3000 Rdl., 1872—73 modtaget 2500 Rdl., indsendt 2300 Rdl., 1871—72 modtaget 3000 Rdl., indsendt 3000 Rdl., 1870—71 modtaget 4,400 Rdl., indsendt 2000 Rdl., 1869—70 modtaget 3000 Rdl., indsendt 4000 Rdl., 1868—69 modtaget 6000 Rdl., indsendt 6000 Rdl., og saaledes fremdeles, saa at Skolen i Virkeligheden ikke trænger til Tilskud.

U d g i f t . *		Kr.	Øre
Skatter udredede af Jordebogskontoen		1,837	31
Kirkerne		732	76
Indsendt Overskud		16,000	”
Udsat rentebærende		300	”
Lønning til Lærerne		28,197	98
Honorar for Inspektion og Tilsyn		300	”
Løn til Pedellen		404	”
Timeundervisning		2,949	99
Pensioner		5,495	29
Bibliotheket		745	97
Bygningers Vedligeholdelse		599	86
— Hovedreparation		848	33
Lejeudgift (til Badehus)		80	”
Inventariets Vedligeholdelse		279	57
Brændselsforødenheder		1,216	11
Belysningsforødenheder		49	61
Skatter og Afgifter		386	9
Regnskabsføring		920	”
Rengjøring		359	25
Porto, Skrivematerialier og Afskrivning		403	82
Programmer og Skolehøjtideligheder		191	66
Andre Udgifter		65	12
Extraordinære		551	50
Til Indøvelse i Skydevaabens Brug		150	64
Indsendt til Livsforsøgelse		933	72
Stipendiefonden		200	20
Rosenkrantz's Legat		93	50
Fogh - Wilsters —		20	”
Stougaards —		16	”
Dauidsens —		40	”
J. Kabells —		80	”
A. L. Kabells —		80	”
Puggaards —		80	”
	Lateris . . .	64,608	28

	Transport . . .	64,608	28
Schoubyes Legat		80	„
Nissens —		1,002	33
		<hr/>	
		65,690	61
Paa Grund af Forandring til Kronemønt		„	17
	Summa . . .	65,690	78
Beholdning den 31. Marts 1875		7,923	26
	Balance . . .	<hr/>	
		73,614	4

VI.

Undervisningen.

A. Med Hensyn til de brugte Lære- og Læse-bøger er der med Ministeriets Tilladelse sket følgende Forandringer fra indeværende Skoleaars Begyndelse: 1) i 6te Klasses mathematisk-naturvidenskabelige Afdeling: Julius Petersens analytiske Geometri og Houëls Logarithmetavler. Da der ikke kjendtes nogen paa Dansk udgiven her brugelig kemisk Naturlære (og Lyslære) efter at C. L. Petersens var udsolgt, henstilledes det til Ministeriets Afgjørelse, hvorledes man heri havde at forholde sig. Derpaa gaves intet Svar, og man maatte da sørge for at brugte Exemplarer af den nævnte Bog anskaffedes, ligesom det siden blev tilladt at benytte C. L. Petersens Lyslære. 2) Den af Ministeriet anbefalede: C. F. C. Møllers uorganiske Kemi blev foreslaaet til Brug før den var udkommet; men da det viste sig, at den ikke kunde bruges, blev det senere tilladt at ombytte den med H. Jespersens Kemi. 3) i 5te Klasses mathematisk-naturvidenskabelige Afdeling indførtes C. Føghs: Geologiens Hovedsætninger istedenfor Kierulfs Stenriget og Fjældlæren. 4) for Realklasserne samt 3die og 4de Klasses matematiske Afdeling Lorenz's Naturlære. 5) for 1ste stud. Klasse Forchhammers latinske Læsebog. 6) for 4de Klasse den allerede i Realklasserne benyttede Dorphs græske Mythologi. 7)

for 5te Klasse Listovs engelske Læsestykker, 2den Afdeling istedenfor Westergaards Udvalg.

B. Oversigt over hvad der er læst og lært i Skoleaaret 1874—75.

Dansk.

(I Klasse Neergaard, I Realklasse Engell, de øvrige Klasser Gram.)

I Klasse. Funchs Læsebog for Mellemlklasserne er benyttet til Oplæsning og Analyse. Af Johansens „Livet i Danmark“ ere adskillige Digte lærte udenad. Bojesens Sproglære læst og repeteret. 1—2 Stile om Ugen.

I Realklasse. Wulffs Læsebog er benyttet til Oplæsning, Gjenfortælling og Analyse. Otte Digte ere lærte udenad efter Johansens „Livet i Danmark“. Bojesens Sproglære. 2 Stile om Ugen.

II Klasse og II Realklasse. Funchs Læsebog for Mellemlklasserne. Af Holst's større poetiske Læsebog og af Johansens „Livet i Danmark“ ere endel Digte lærte udenad. Som i de følgende Klasser er der nu og da læst et større Digtværk. 1 Stil om Ugen.

III Klasse og III Realklasse. Samme Læsebog og Lærebøger som i foregaaende Klasse; desuden er Flors Haandbog i den danske Literaturhistorie stundom bleven brugt. Den matematiske Afdeling af III Klasse har i Forbindelse med Realklassen lært Dorphs græske Mythologi. Partier af Odysseen (Wilsters Oversættelse) ere forelæste. 1 Stil om Ugen.

IV Klasse og IV Realklasse. Læreren har søgt at gjøre Disciplene i begge Afdelinger bekjendte med de vigtigste Forfattere og Værker i den poetiske Literatur, bestandig med Flors Haandbog som Grundlag. Arentzens nordiske og Dorphs græske Mythologi

ere repeterede af IV Realkl. Udførlige Stykker af Odysseen (Wilsters Oversættelse) ere forelæste for samme Afdeling. En Stil om Ugen, hvortil Æmnet i Reglen er hentet fra Skolefagene.

V Klasse og VI Klasse i Forening. Der er meddelt en Oversigt over Literaturen fra Middelalderen til Oehlenschläger. 2 Stile maanedlig. Svensk: Hammerichs Læsebog.

Oldnordisk.

(Rektor.)

V Klasse. Wimmers Læsebog er gennemlæst og repeteret S. 1—52, sammes Formlære læst væsentlig efter den i Fortalen for første Læsning angivne Plan, siden er den flere Gange gjentaget og et og andet mere medtaget. Under Læsningen er foretaget Analyse, dels af et mindre til hver Gang foresat Stykke, dels af de vigtigste Sprogformer, med stadig Henførelse til Dansk og tilknyttede sproghistoriske Bemærkninger. Lejlighedsvis literaturhistoriske Oplysninger.

VI Klasse. Wimmers Læsebog Side 52—104, sammes Formlære flere Gange gennemgaaet med Forbigaaelse af alt mindre vigtigt. Hver Gang er analyseret en Del af Lektien, og det hele Pensum er repeteret. Der opgives til Afgangsexamen hele Bogens prosaiske Del (S. 1—104) med Undtagelse af Viserne i Gunlögs Saga.

Tysk.

(Lohse).

I Klasse og I Realkl. Rungs Læsebog for de lavere Klasser S. 111—152 og S. 278—283. Af Rungs og Funchs Bøjningslære de vigtigste Afsnit. Realklassen en ugenlig Stil efter Ankjærs Stiløvelser.

II Klasse og II Realkl. Hjorts tyske Læsebog S. 21—64. Rungs og Funchs Bøjningslære. Real-

klassen to ugenlige Stile hjemme efter Ankjærs Stiløvelser, desuden en ugenlig Stil paa Skolen.

III Klasse og III Realkl. Samme Læsebog S. 146—173 og 391—414; af og til Extemporallæsning, i Reglen en Gang om Maaneden. Rungs og Funchs Bøjningslære helt; af Syntaxen omtrent første Halvdel. Realklassen to ugenlige Stile hjemme efter Lorenzens Stiløvelser, en Gang om Ugen paa Skolen dels mundtlig dels skriftlig.

IV Klasse og IV Realkl. Samme Læsebog S. 291—329 og 379—391; Schiller: Marie Stuart; Maanedslæsning: Hauff, Das Wirthshaus im Spessart; jævnlig Extemporallæsning. Bøjningslæren repeteret; det vigtigste af Syntaxen lært. Realklassen to ugenlige Stile hjemme efter Lorenzen, ligeledes to Gange om Ugen paa Skolen dels mundlig dels skriftlig.

Fransk.

(Schaldemose).

I Klasse og I Realkl. Lassens frankse Læsebog S. 1—63. Ahn 1ste Kursus S. 75—91. Garrigue's Gram. de uregelmæssige Verber og repeteret den øvrige Formlære.

II Klasse og II Realkl. Sicks Læsebog 2den Afd. S. 1—102. Sibberns Stiløvelser 1ste Afsnit, enkelte Exempler af Stykkerne 1—49. Formlæren efter Garrigue. II stud. har dog haft en Del flere Exempler af Stiløvelserne.

III Klasse og III Realkl. Sicks Læsebog 2den Afd. S. 102—190. Sibbern Stiløvelser 1ste Afd. de første 8 Linier af Stykkerne fra 50 til blandede Exempler; Realisterne dog kun de 4 første Linier af hvert. 2 Stile om Maaneden. Formlæren efter Garrigue.

IV Klasse og IV Realkl. Læst og opgives til Afgangsexamen Sicks 2den Afd. S. 31—197. Anecdotes du temps de Napoleon I S. 1—37. Af Gram. repeteret Formlæren og af Syntaxen kun læst Reglerne

for Ordstillingen, Brugen af Particip. og Nægtelsen. Øvelser efter Sibberns Stiløvelser 1ste Afsnit. 2 Stile om Maaneden.

V Klasse. Pio Lectures fra S. 46—151, 182—240. 3 à 4 Gange om Maaneden Extemporaloversættelse. Af Sibberns Stiløvelser 2den Del fra S. 1—71; 25 Stykker med de tilsvarende Regler af Syntaxen. 40 Stile, skrevne afvejlende hjemme og paa Skolen.

VI Klasse. Sicks Læsebog 3die Afd. fra Side 304 til Enden. Sicks udvalgte Læsestykker S. 1—44. 1 Gang ugenlig Extemporaloversættelse. 1 Gang ugenlig Øvelser efter Sibbern 2den Del. Gram. repeteret. 45 Stile. Disciplene af de 4 øverste Klasser have i dette Skoleaar haft saameget Arbejde, at der ikke som tidligere har kunnet paalægges dem regelmæssig fransk Maanedslæsning.

Engelsk.

(I Realkl. og V Klasse Neergaard, de øvrige Klasser Kleisdorff).

I Realkl. Listovs Læsebog 1ste Afd. S. 1—18. Listovs Elementarbog S. 1—27. Stile i Hjemmet og paa Skolen.

II Realkl. Listovs Læsebog S. 18—47; Sammes Læsestykker S. 1—26; 33—41. Sammes Elementarbog S. 24—44; Lassens Opgaver S. 1—10 (mundlig og skriftlig), c. 40 Stile; desuden hyppig Diktatstile.

III Realkl. Listovs Læsestykker 2den Afd. S. 41—86; 103—118; 170—178; 184—205. Lassens Opgaver S. 21—50 (hjemmeskreven Stil hver anden Uge; desuden Diktatstile.) Rosings Formlære. Som Maanedslæsning er læst W. Scott: Tales of a Grandfather S. 53—68; 97—113.

IV Realkl. Listovs Udvalg af engelske Forf. 1ste H. S. 1—81; 2det H. S. 1—14; 65—79. Lassens Opgaver S. 127—140. Rosings Formlære. 2 Stile om Maaneden; desuden Diktatstile. Som Maanedslæsning

er læst W. Scott: Tales of a Grandfather S. 53—93; 97—100. Til Afgangsexamen opgives: Listovs Udvalg af engelske Forf. 1ste H. S. 1—81; 2det H. S. 1—14; 65—79. Listovs Læsestykker S. 1—26.

V Klasse. Listovs Læsestykker 2den Afd. S. 1—41 og 85—103. Listovs Elementarbog S. 1—32 (mundlig og skriftlig). Af og til Diktatstile. Løkkes Grammatik; det vigtigste af Formlæren.

VI Klasse. (Westergaard) Udvalg af engelske Forf. S. 85—113; 158—173. Sunbeam Stories S. 1—32. Løkkes Grammatik. Til Afgangsexamen opgives: (Westergaard) Udvalg af eng. Forf. S. 1—33; 44—54; 70—76; 85—120; 158—173.

Latin.

I Klasse. (Neergaard.) Forchhammers Læsebog. Alle de danske Stykker ere skrevne. Madvigs Sproglære; det vigtigste af Formlæren.

II Klasse. (Kleisdorff.) Cæsar: Bellum Gallicum 3die og 4de Bog. Madvigs Sproglære. Bøjningslæren repeteret; Ordføjningslæren § 177—241. Efter Iversens Stiløvelser: 2 Stile skrevne hjemme om Ugen; desuden mundlige og skriftlige Øvelser paa Skolen.

III Klasse. (Lohse.) Ciceros Tale pro lege Manilia; Sallust de bello Jugurthino Kap. 1—40. Madvigs Sproglære §§ 261—374; det tidligere læste repeteret. 1—2 Stile ugenlig hjemme efter Iversens Stiløvelser; desuden mundlige og skriftlige Øvelser paa Skolen.

IV Klasse. (Neergaard.) Livius 21de Bóg. Ciceros Taler mod Catilina. Vergils Æneide 1ste Bog. Af Madvigs Sproglære er læst Ordføjn. 2det Afsnit Kap. 9; det tidligere læste repeteret. 1—2 Stile ugenlig, dels hjemme dels paa Skolen, hyppig mundlige Øvelser.

V og VI Klasse i Forening. (Rektor.) Undervisningen har været helt fælles. Der er læst Ciceros

Taler mod Catilina 1 og 2, sammes Cato Major; Tacitus' Annales 1ste og 13de Bog (efter Flemmers Udvalg); Horats Oder 1ste og 2den Bog samt alle Epistlerne. Literaturhistorien efter Tregders Lærebog (til Slutn. af Sølvalderen), romerske Antikviteter efter Thomsens Lærebog, og Sproglæren repeteret. Fra Bladet er læst i Flemmers Udvalg Curtius (20 Sider), Vellejus (16 Sider), Seneca (17 Sider), Qvintilian (26 Sider), Tacitus Historier (24 Sider), samt nogle af Plinius' Breve, Ciceros 3die og 4de Tale mod Catilina. Hertil er anvendt 2 Timer om Ugen. Skriftlige Udarbejdelser hver Uge, i Slutningen af Skoleaaret tillige adskillige paa Skolen.

Til Afgangsexamen opgives: Cicero, in Catilinam 1—2, pro Archia, pro Ligario; de Officiis 1ste Bog og Cato Major; Livius 21de og 23de Bog; Tacitus Annales 1ste og 13de Bog (efter Flemmers Udvalg); Horats Odernes 1ste og 2den Bog, alle Epistlerne; Vergil Æneide, 3die og 4de Bog.

Græsk.

III Klasse. (Kleisdorff.) Lunds Læsebog Side 4—22 med Forbigaaelse af mange Sætninger. Xenophons Anabasis 3die Bog 1ste Kap. § 1—10. Bergs Formlære læst og repeteret.

IV Klasse. (Neergaard.) Xenophons Anabasis 2den Bog. Homers Odysse 10de Bog. Bergs Formlære. Dorphs Mythologi S. 1—52 og 72—86.

V og VI Klasse i Forening. (Rektor.) Demosthenes Taler om Khersones og den 3die mod Filip; Platons Apologia Socratis og Kriton; Tregders Anthologi S. 1—57 samt (af de dramatiske Fragmenter) S. 71—76; Homers Odysse 6te, 7de, 8de og 9de Bog (tildels Repetition for VI Klasse). Tregders Mythologi og Literaturhistorie (til den alexandrinske Tid), Christensen: det græske Statsliv ere gennemgaaede; Bergs Formlære er repeteret.

Til Afgangsexamen opgives: Herodots 2den Bog, Demosthenes Taler om Freden, om Khersones og 1—2—3 mod Filip; Platons Apologi og Kriton, Homers Odysse 6te, 7de, 8de, 9de og 10de Bog; Tregders Anthologi S. 1—57 og 71—76.

Religion.

(Gram.)

I Klasse og I Realkl. Balslevs Lærebog til „Troen“; dernæst Hovedstykkerne af det følgende. Assens mindre Bibelhistorie, det gamle Testament; Hovedpunkterne i det ny Test. ere gennemgaaede mundlig. Matthæi Evangelium. Nogle Salmer.

II Klasse og II Realkl. Balslevs Lærebog fra „Troen“ ud. Første Hovedstykke er repeteret.

Assens mindre Bibelhistorie, det ny Testament; det gamle Testament repeteret. Lucas Evangelium.

III Klasse og III Realkl. Balslevs Lærebog er repeteret. Af Assens mindre Bibelhistorie er læst det ny Testament og det gamle Testament til Salomo. Bibellæsning i Lucas Evangelium og Apostlenes Gjeringer.

De konfirmerede Disciple i 3die Klasse have været fritagne for denne Undervisning.

Historie.

(Hovgaard.)

I Klasse og I Realklasse. Oldtidens Historie efter Blochs Lærebog for Realskoler.

II Klasse og II Realkl. Samme Lærebog fra den store Folkevandring til den nyere Tid.

III Klasse og III Realkl. Af samme Lærebog Slutningen af Middelalderen („De tre nordiske Rigers Historie til 1523“) og den nyere Tid indtil Julirevolutionen 1830.

IV Klasse og IV Realkl. Den nyere Historie fra Aar 1660 (§ 5) til den nyeste Tid, IV Realklasse

desuden ogsaa den øvrige Verdenshistorie. Alt efter Blochs Lærebog for Realskoler.

V Klasse. Oldtidens og den nyeste Historie (fra 1789) efter Thriges og Blochs Lærebog.

VI Klasse. Hele Verdenshistorien og særlig Nordens Historie efter samme Lærebog.

Geografi.

I Klasse og I Realkl. (Hovgaard.) Af Erslevs Lærebog (Nr. 2) læst forfra til Mellemeuropa (den almindelige Udsigt over Land og Hav, Danmark, Nord- og Østevropa).

II Klasse og II Realkl. (Lohse.) Af samme Lærebog fra Mellemeuropa til Asien.

III Klasse og III Realkl. (Hovgaard.) Af samme Lærebog læst fra Asien til Bogens Slutning.

IV Klasse og IV Realkl. (Hoffmeyer.) Hele Geografien. (Erslevs Lærebog Nr. 2.)

Naturhistorie.

(Hoffmeyer.)

I Klasse og I Realkl. Krybdyr, Fiske, Leddyr og Bløddyr til Straaledyrene, efter Feddersens „Dyreriget“.

II Klasse og II Realklasse. Krybdyr, Fiske, Leddyr og Bløddyr efter Feddersens „Dyreriget“.

III Klasse og III Realkl. Indledningen til Botaniken og Blomsterplanterne, efter Erslevs Plante-
riget.

IV Klasse og IV Realkl. Hele Zoologien og Botaniken efter Feddersens „Dyreriget“ og Vaupells Botanik.

V Klasse (den mathem.-naturvidensk. Afdeling). Mineralogi, Geologi og Danmarks Geognosi efter Foghs Lærebog.

Naturlære.

(Mylord.)

III Klasse og III Realkl. Ligevægtslæren og Bevægelseslæren efter Lorenz „Kortfattet Naturlære“, Metalloiderne efter H. Jespersens „Kortfattet Lærebog i uorganisk Kemi“.

IV Klasse og IV Realkl. Bevægelseslæren til Bølger, Lyslæren, Varmelæren, Magnetisme og Electricitet efter Holten „Læren om Naturens almindelige Love“, med endel Forbigaaelser; Slutningen af Metallerne fra Aluminium efter Johnstrup „De chemiske Grundstoffer og deres vigtigste Forbindelser i den uorganiske Natur“. Repeteret alt det læste.

V Klasse. 1) Den mathem.-naturvidensk. Afd. Ørsted: Naturlærens mekaniske Del. Jørgensen: Kortfattet Lærebog i Astronomien, med endel Tilføjelser. 2) Den sprogl.-hist. Afd. Ligevægtslæren og Bevægelseslæren efter Holten: Læren om Naturens almindelige Love. Jørgensen: Kortfattet Lærebog i Astronomien til Aberrationen.

VI Klasse. 1) Den mathem.-naturvidensk. Afd. C. L. Petersen: Naturlærens kemiske Del og Lyslære, med en Del Tilføjelser. Repeteret alt det læste. 2) Den sprogl.-hist. Afd. Varmelæren, Magnetismen og Electricitet efter Holten: Læren om Naturens almindelige Love. Slutningen af Astronomien fra Aberrationen efter Jørgensen: Kortfattet Lærebog i Astronomien. Repeteret alt det læste.

Mathematik.

I Klasse. Arithmetik (Hoffmeyer). Steens elementære Arithmetik til § 43.

Regning: Kursregning, Renteregning og Procentregning.

Geometri (Mylord). Steens „Hovedformerne i Rummet“, med endel Forbigaaelser.

I Realkl. Arithmetik (Hoffmeyer). Ligesom I stud. Klasse.

Geometri (Ostermann). Steens Hovedformerne i Rummet.

II Klasse og II Realkl. (Engell.) Efter Steens Arithmetik er læst fra Division af et Produkt; efter Steens elementære Algebra er læst til Nr. 9. Steens Geometri til Rumstørrelsers Maaling. Geometrisk Tegning. Procentregning, Regning med fremmed Mønt, sammensat Reguladetri, Delingsregning.

III Klasse og III Realkl. (Engell.) Efter Steens elementære Algebra læst Bogstavbrøkers Forkortning, Rod, Potens i udvidet Betydning, Ligninger til § 56. Steens Geometri §§ 51—161. Realklassen og den mathem.-naturvidensk. Afd. geometrisk Tegning. En geometrisk og arithmetisk Opgave om Ugen.

IV Klasse og IV Realkl. (Engell.) Steens elementære Algebra: Ligningers Anvendelse og Logarithmer. Schjødtes Tillæg (med enkelte Forbigaaelser); repeteret hele Algebraen. Steens Geometri læst ud og repeteret fra Trekanters Kongruens. Realklassen og den mathem.-naturvidensk. Afdeling geometriske Konstruktioner efter J. Petersens Metoder og Theorier. Regning. 2 Hjemmeopgaver om Ugen.

V Klasse. (Ostermann.) Steens rene Mathematik til Annuiteter (inkl.) J. Petersens Konstruktions Opgaver, de første 200 gennemgaaede paa Skolen. Projektionstegning. Opgaver hjemme to Gange om Ugen.

VI Klasse. (Ostermann.) J. Petersens analytiske Geometri. J. Petersens Konstruktions Opgaver, med Undtagelse af den største Del af Drejningstheorien, gennemgaaede paa Skolen. Repeteret hele det matematiske Pensum. Projektionstegning. Opgaver hjemme 2 Gange om Ugen.

Tegning, Skrivning og Sang

er indøvet paa samme Maade som i det foregaaende Aar. Da Frihaandstegning efter Ministeriets Tilladelse bortfaldt i øverste Realklasse, har denne Øvelse været indskrænket til meget lidet, nemlig kun særligt for de andre Realklasser, idet den geometriske Tegning, der er lagt i Matematiklærerens Haand, har optaget Tiden i de nederste studerende Klasser. Til Sang har i det hele været anvendt 4 Timer om Ugen, nemlig 1 til Sammensang, 1 for de ældre Disciple (VI—III Kl.), 1 for II Kl. og II Realkl. og 1 for I Kl. og I Realkl.

Gymnastik.

Ligesom i forrige Skoleaar har der i dette været anvendt 18 Timer om Ugen til denne Undervisning, nemlig 16 hele Timer og 4 halve. Disciplene have været fordelt paa 4 Hold, der hvert har haft 4 Timer og de to yngste desuden 2 halve Timer paa de Dage, da de ingen hel Time havde, for at de kunde faa Legemsøvelse hver Dag. Første Hold (VI og V Kl.) har indøvet Hugning, Exercits og Gymnastik, i Sommerhalvaaret tillige en Gang om Ugen Riffelskydning; andet Hold (IV og III Kl.) Gymnastik og Exercits; tredie Hold (II Kl. og II Realkl.) og fjerde Hold (I Kl. og I Realkl.) Gymnastik og forberedende Øvelser. Intet Hold har været paa over 30 Disciple. Skydeøvelserne begyndte den 22. April og ophørte 11. Sptbr. (ialt 13 Gange); Svømningen begyndte 17. Juni og ophørte 6. September, efter at det kolde og regnfulde Vejr dog oftere i Mellemtiden havde forhindret Øvelsernes Afholdelse.

Indberetning
om Skydning ved Aarhus Kathedralskole i Aaret 1874.

Afstand.	Antal Skytter.	Antal			Totalsum.	Anmærkning.
		Skud.	Points.	Træffere.		
200 Al.	6	62	49	83	132	
300 —	6	338	242	378	620	} Deraf 5 Skud pr. Elev med Bagladeriffel.
400 —	6	402	276	367	643	
500 —	6	170	103	159	262	
600 —	5	55	47	73	120	

Ved Præmieskydningen den 11. September 1874, hvori 5 Disciple deltog, opnaaedes af Præmietagerne følgende Resultat:

Præmietagerens Navn.	Alder.	Afstand.	Antal			Totalsum.
			Skud.	Points.	Træffere.	
Vogelius	18 Aar.	300 Al.	5	10	5	15
Pedersen	17 —	300 —	5	9	5	14

Præmierne bestode i 1) en underhaanden kjøbt Jagtbøsse. 2) Adam Paulsens Skrift: Naturkræfterne i Menneskets Tjeneste.

VII.

Bibliotheket

har i Løbet af indeværende Skoleaar modtaget den Tilvæxt, som efterfølgende Fortegnelse udviser:

I. Mathematik og Naturvidenskab.

Botanisk Tidsskrift, udg. af den botaniske Forening i København, red. af H. Kiærskou, II, 3. Bd. 3. H.; 4. Bd. 1—2 H. C. d. 209.

Euclidis elementorum libri XV, ed. Christof. Clavio e societate Jesu. Francofurti, 1607. C. a. 208.

Fenger, Chr., om Mavekræft. Kbh., 1874.

Flink, J., geometrischer Darstellungs-Unterricht mit Atlas (B. 158). Freiburg, 1874. C. a. 206.

- Flora Danica, supplementum, fasc. III. Hauniae, 1874.
- Fogh, C., Geologiens Hovedsætninger, fremstillede med særligt Hensyn til de hjemlige Forhold. Kbh., 1874. C. d. 231.
- Gad, A., om de sympathiske Øjenaffektioner. Kbh., 1874.
- Hansen, P. C. V., Sætninger om Integraler af explicite Differentialer og af Differentialligninger. Kbh., 1874.
- Iversen, A., Hypertrophia prostatae. Kbh., 1874.
- Jacobsen, L., om Resektion af Hoftelæddet. Kbh., 1874.
- Mathematisk Tidsskrift III, 4. Aarg., 3.—6. H. 5. Aargang 1.—2. H. C. a. 160.
- Møller, C. F. C., Lærebog i uorganisk Kemi. Kbh., 1874. C. c. 270.
- Nouvelles annales de mathematiques, red. p. Terquem et Gerono, 1874, 5—12; 1875, 1—4. Paris. C. a. 167.
- Paulsen, A., Naturkræfterne, deres Love og vigtigste Anvendelser. H. 10—11. Kbh., 1875. C. c. 265.
- Poggendorff, Annalen d. Physik u. Chemie. 1874, 3—12; 1875, 1—4. C. c. 53.
- Reidt, Fr., Sammlung von Aufgaben und Beispielen aus der Trigonometrie und Stereometrie 1.—2. Th. Leipzig, 1872. C. a. 209.
- Schiødte, J. C., naturhistorisk Tidsskrift, 5.—8. Bd. samt 9. Bd. 1.—3. H. Kbh., 1869—74. C. a. 198.
- Steen, A., Begyndelsesgrundene i den analytiske Geometri. Kbh., 1869. B. 157.
- matematiske Opgaver til Afslutning af det elementære Kursus. Kbh., 1875. C. a. 207.
- Tidsskrift for Physik og Chemi, udg. af A. og J. Thomsen. 13. Aarg. 5.—12. H.; 14. Aarg. 1. H. C. c. 258.
- Tidsskrift for pop. Fremstillinger af Naturvidenskabens. 5 Række 1. Bd. 2.—6. H.; 2. Bd. 1.—2. H. C. e. 35.
- Videnskabernes Selskabs naturvidenskabelige og matematiske Afhandlinger. 10.—12. D. 1843—46.
- Videnskabernes Selskabs Skrifter, 5. Række, naturvidenskabelig og matematisk Afdeling. 10. Bd. VI.

II. Historie og Geografi.

- Aarbøger for nordisk Oldkyndighed og Historie. 1874, 1.—4. H. C. p. 51.
- Aarhus Stiftstid., April-Decbr. 1874. Jan.-Marts 1875. A. 171.
- Aarsberetning fra det kgl. Geheimearchiv, 5. Bd. 4. H.
- Brock, P., numismatiske Undersøgelser betræffende den senere romerske Kejsertid. Kbh., 1874. C. s. 24.
- Cantù, C., Verdenshistorie, frit bearbejdet af E. Holm og Ph. Weilbach. H. 1—35. Kbh., 1875. C. a. 504.

- Danmarks, Norges og Sveriges Historie, populært fremstillet efter de bedste trykte Kilder. 1—90. H. C. b. 401.
- Danske Samlinger for Historie, Personal- og Literaturhistorie, udg. af Chr. Bruun og O. Nielsen. II, 3. Bd. 4. H.; 4. Bd. 1.—2. H. C. b. 360.
- Draper, J. W., den europæiske Aandsudviklings Historie. H. 7—12. C. a. 506.
- Duruy, V., histoire des Romains. T. I—IV. Paris, 1874. C. a. 505.
- Heiberg, J. L., nordische Mythologie. Schleswig, 1826. C. p. 54.
- Heine, Heinrich, über Ludvig Börne. Hamburg, 1840. C. m. 183.
- Historisk Tidsskrift, IV, 4. Bd. 3. H. C. h. 336.
- Hof- og Statskalender for 1875.
- Klaussen, V., Fædrelandshistorie for Borger- og Almueskoler. Kbh., 1874. C. b. 402.
- Lacroix, P., les arts du moyen âge et à l'époque de la renaissance. Paris, 1875. B. 654.
- XVIII siècle, institutions, usages et costumes. Paris, 1875. B. 655.
- Legater og Stiftelser i Skanderborg Amtsradsreds. Horsens, 1874.
- Løffler, E., Haandbog i Geografien. 1.—4. H. C. n. 309.
- Løvenborg, A., Oversigt over Danmarks, Norges og Sveriges Statsorden.
- Maurer, K., Island von seiner ersten Entdeckung bis zum Untergange des Freistaats. München, 1874. C. b. 405.
- Müller, Johannes, sämtliche Werke. 1.—40. Th. (19 Bd.). Stuttg. u. Tübingen, 1831—35. C. m. 164—82.
- Nationalekonomisk Tidsskrift, udg. af N. C. Frederiksen, V. F. Hansen og W. Scharling. 3. Bd. 6. H.; 4. Bd. 1.—6. H.; 5. Bd. 1.—4. H.
- Njála udg. af det nordiske Oldskriftselskab. 1 Bd. Kbh., 1875. C. b. 406.
- Oettinger, E. M., Geschichte des dänischen Hofes von Christian II bis Friederich VII. Hamburg, 1857. C. b. 404.
- Paludan-Müller, C., de første Konger af den oldenborgske Slægt. Kbh., 1874. C. b. 403.
- Petermann, Mittheilungen über wichtige neue Erforschungen auf dem Gesamtgebiete der Geographie. 1874, 6—12; 1875, 1—5. Ergänz. 37—42. B. 640.
- Ploug, C., Orla Lehmanns efterladte Skrifter. 4. D. C. b. 398.
- Rosenørn, M. H., Greve Gert af Holsten og Niels Ebbesen af Nørreeris. H. 2. C. b. 392.

- Samling af Love og Anordninger m. v. af mere almindelig Interesse. 1870—74, H. 5.
- Samlinger til jydsk Historie og Topographi, udg. af det jydsk-topographiske Selskab. 5. Bd. 1.—2. H. C. b. 384.
- Sammen drag af statistiske Oplysninger angaaende Kongeriget Danmark. Nr. 1—6. Kbh., 1869—74. C. p. 25.
- Skibsted, H. V., Love og Expeditioner vedkommende Kirke- og Skolevæsen. Ny Række, 1. Bd. 2. H. (1873).
- Statistisk Tabelværk. Tredie Række, 26.—27. Bd. B. 625.
- Usinger, R., die dänischen Annalen u. Chroniken des Mittelalters. Hannover, 1861. C. b. 407.
- Vogel, C., geographische Landschaftsbilder. Leipzig, 1851. C. n. 308.
- Weber, Weltgeschichte. 11 Bd. 1. H. C. a. 493.
- Winkel-Horn, Billeder af Livet paa Island. 2. Samling. Kbh., 1874. C. b. 390.

III. Filologi og Sprogvidenskab.

- Æschylos's Tragedier Prometheus, Perserne, de Benfaldende, de Syv mod Thebæ overs. af N. V. Dorph. H. 1—2. Kbh., 1854. F. 575.
- Antoninus Liberalis Sammlung von Verwandlungen, übers. v. Fr. Jakobs. Stuttg., 1837. F. 566.
- Apollonius Rhodius, Argonautenfahrt, übers. v. C. N. Osiander. Stuttg., 1837. F. 565.
- Appian's von Alexandrien römische Geschichte, übers. v. Ferd. Dillenius, 1.—5. Buch. Stuttg., 1832. F. 570.
- Aristoteles, Organon, übers. von K. Zell. 1.—4. Bd. Stuttg., 1836—37. F. 567.
- Rhetorik, übers. von K. L. Roth. 1.—2. Bd. Stuttg., 1833. F. 567.
- Aurelius Victor S., übers. von A. Closs. Stuttg. 1838. C. b. 744.
- Beck, F. A., Wörterbuch zu Luthers Bibelübersetzung. Siegen, 1846. C. 332.
- Beissel, Chr., Øvelser til den tyske Grammatik. Kbh., 1874. C. c. 315.
- Borch, Fr. Sneedorf, Grundrids af den danske Sproglære. Aarhus, 1833. C. 323.
- Bruun, C. F., tysk Grammatik til Skolebrug. 2. Udg. Horsens, 1859. C. 324.
- Cicero, M. T., Reden, übers. v. C. N. v. Osiander. 1.—22. Bd. Stuttgart, 1838. C. b. 734—737.

- Cicero, M. T., zwei Bücher von der rhetorischen Erfindungskunst. Stuttg., 1837. C. b. 739.
- akademische Untersuchungen übers. v. G. H. Moser. Stuttg., 1833. C. b. 738.
 - de officiis libri tres, ed. Gu. Olshausen. Slesvig, 1823. C. b. 747.
 - drei Bücher über die Pflichten, übers. von G. Uebelen. Stuttgart, 1834. C. b. 738.
 - fünf Bücher vom höchsten Gut u. Uebel, übers. von G. Ch. Kern. Stuttgart, 1836. C. b. 738.
- Dahl, H., Dansk Hjelpeordbog. H. 5. C. 310.
- Demosthenes Werke, übers. von H. A. Pabst. 1.—3. Bd. Stuttgart, 1839. F. 574.
- Etzler, C. F., Spracherörterungen. Breslau, 1826. C. 319.
- Euripides, Skuespil overs. af C. P. Christensen Schmidt. H. 1. Kbh., 1875. F. 576.
- Flor, C., Lehrbuch der dänischen Sprache. Kiel, 1835. C. 322.
- Florus, L. Annæus, Abriss der römischen Geschichte, übers. von W. M. Pahl. Stuttgart, 1834. C. b. 744.
- Fries, G., Substantivernes Deklination i det tyske Sprog. Kbh., 1832. C. 326.
- Gertz, M. C., studia critica in L. Annæi Senecæ dialogos. Kbh., 1874. J. 108.
- Grimm, J. u. W., deutsches Wörterbuch. IV, 1. Abth. 7. L.; 2. Abth. 8 L. B. 45.
- Heiberg, J. L., Formenlehre der dänischen Sprache. Altona, 1823. C. 321.
- Heliodor's zehn Bücher aethiopischer Geschichten, übers. von Fr. Jakobs. Stuttgart, 1837. F. 566.
- Herling, S. H. A., erster Cursus eines wissenschaftlichen Unterricht in der deutschen Sprache. Frankf. a. Main, 1828. C. 316.
- die Syntax der deutschen Sprache. Erster Theil. Frankf. a. M., 1830. C. 317.
- Herrig, L., Archiv für das Studium der neueren Sprachen, 1. Bd. og 2. Bds 1. H. Elberfeld u. Iserlohn, 1846—47. C. 331.
- Archiv für das Stadium d. neueren Sprachen u. Literaturen. 52. Bd. 3.—4. H.; 53. Bd. 1—4 H. C. 232.
- Hoffmeister, K., Erörterung der Grundsätze der Sprachlehre. Essen, 1830. C. 320.
- Isokrates Werke, übers. v. A. H. Christian. 1.—2. Abtheilung. Stuttgart, 1832—36. F. 568—569.
- Jung, C. F., Exempelsamling til Indøvelse af nogle af de vigtigste Regler i den franske Syntax. Kbh., 1874. C. 333.

- Justinus, Philippische Geschichte, übers. von Chr. Schwarz. Stuttgart, 1838. C. b. 743.
- Kallistratus Standbilder, übers. v. A. F. Lindau. Stuttgart, 1833. F. 573.
- Lange, F., det græske Sprogs Grammatik. Kbh., 1830. H. 208.
- Longus, Hirtengeschichten von Daphnis und Chloe in 4 Büchern, übers. von Fr. Jakobs. Stuttgart, 1832. F. 566.
- Meyer, L., Fremmedordbog 3. Udg. ved F. P. J. Dahl. I—II. Kbh., 1853, C. 334—335.
- Molard, V., le jeune polyglotte. 1—16.
- Munch, P. A., sammenlignende Fremstilling af det danske, svenske og tyske Sprogs Formlære. Christiania, 1848. C. 318.
- Oppermann, L., Indledning til den danske Sproglære. Kbh., 1844. C. 330.
- Parthenius des Nicæers Liebesgeschichten, übers. von Fr. Jakobs. Stuttgart, 1837. F. 566.
- Petersen, N. M., dänische Sprachlehre für Deutsche. Kopenhagen, 1830. C. 328.
- Philostratus des Aeltern Leben des Apollonius von Tyana, übers. von Fr. Jakobs. 5.—8. Buch. Stuttg., 1832. F. 573.
— Gemälde, übers. von A. F. Lindau. 1.—2. Buch. Stuttgart, 1833. F. 573.
- Philostratus des Jüngern Gemälde, übers. von A. F. Lindau. Stuttgart, 1833. F. 573.
- Polyäns Kriegslisten, übers. von W. H. Bluhme. Stuttgart, 1838. F. 565.
- Povelsen, S., tysk Læsebog for Begyndere. Kbh., 1853. C. 325.
- Seneca, L. A., Briefe, übers. von A. Pauly. 1.—4. Bd. Stuttg., 1832—36. C. b. 740.
- Svetonius Tranquillus Werke, übers. von K. Andree. 1.—3. Bd. Stuttgart, 1834. C. b. 745.
- Tacitus, Corn., vita Julii Agricolaë, recogn., Fr. Ritter. Bonn, 1836. C. b. 748.
- Terentius, P., im Versmass der Urschrift, übers. von Th. Benfey. 1.—2. Abth. Stuttgart, 1837. C. b. 741—42.
- Thonboe, P., dansk Grammatik til Brug i de danske Skoler. Kbh., 1822. C. 327.
- Tode, J. Cl., neue dänische Grammatik für Deutsche. Kopenh. u. Leipzig, 1827. C. 329.
- Vellejus Paterculus, C., römische Geschichte. Stuttgart, 1835. C. b. 745.
- Xenophon von Athen, Feldzug des jüngern Cyrus, übers. v. L. Tafel. 1.—7. Buch. Stuttgart, 1828. F. 572.

Xenophon von Athen, von der Jagd und Briefe, übers. von A. H. Christian. Stuttgart, 1831. F. 572.

IV.

a. Pædagogik og Skolevæsen.

- Berättelser om folkskolorna i riket för åren 1868—69. I—II. Stockholm, 1869. C. 417.
- Braubach, Jacotots Universal-Unterricht. Giesen, 1840. C. 411.
- Erslev, E., om Maalet for den botaniske Undervisning i vore højere Skoler etc. Kbh., 1874. C. 410.
- Gnomon, schleswig-holsteinischer, ein allgemeines Lesebuch. Kiel, 1843. C. 412.
- Heinsius, Th., Teut, 5. Th. (Stoff zu Ausarbeitungen usw.). Berlin, 1830. C. 416.
- Kapp, A., die Gymnasialpädagogik im Grundrisse. Arnsberg, 1841. C. 415.
- Neue Jahrbücher für Philologie und Pædagogik, begr. v. Jahn. 107. og 108. Bd., 10.—12. H.; 109.—110. Bd., 1.—12. H.; 111.—112. Bd. 1.—3. H.
- Simon, J., la réforme de l'enseignement secondaire. Paris, 1874. C. 413.
- Tadey, Chr., die höhere Bürgerschule. Schleswig, 1836. C. 413.
- Tidsskrift for Philologi og Pædagogik. Ny Række, 1. Bd. 3.—4. H.; 2. Bd. 1. H.

Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet har i Skoleaaret 1874—75, som sædvanlig, tilsendt Skolen Programmer fra Universitetet, fra de danske, norske og svenske Skoler, af hvilke følgende indeholde Afhandlinger:

1. Indbydelsesskrift til Universitetets Aarsfest til Erindring om Kirkens Reformation. 1873 (Fr. Hammerich, de episk-kristelige oldkvad hos de gotiske folk). Indbydelsesskrift i Anledning af Kongens Fødselsdag 1874. (Chr. Hermansen, Betragtninger, fremkaldte ved Spørgsmaalet om Integriteten af Jobs Bog.)

Skoleprogrammer:

2. Frederiksborg (C. Berg, om Livet i Frederiksborg Skole 1794—98 af J. J. Paludan. — Lidt om den asiatiske Literatur). Helsingør (V. Lassen, Bidrag til Helsingørs Historie). Kjøbenhavn Metropolitanskolen: (J. V. Pingel, kritiske Bemærkninger til Herodots 7de, 8de og 9de Bog.) Odense (S. Broberg, Theatret i Middelalderen). Reykjavik (J. Thorkelsson, skýrningar à vísun í Gísla sögu Súrssonar 1873). Roskilde (C. Thomsen, Roskilde-Egnens Flora). Slagelse (Fr. Dahl, om Skoleprogrammer). Sorø (J. H. Bang, Prof. Smiths Selvbiografi, skrevet 1788 til hans Ven Marskalk Joh. v. Bülow).

3. Kristiania (Gjertsens Skole: Kr. Lassen, Tyrtaeus). Molde (A. Brinchmann, Aktstykker til Molde Skoles Historie, 1873). Stavanger (Borch, lidt Historie).

4. Gefle (Klintberg, läroverkets historia). Hudiksvall (Wiström, ett blad ur Helsinglands kulturhistoria). Jönköping (J. E. Zetterstedt, minnesord öfver Carl von Linné). Karlskrona (Falk, om östra Blekinges lafflora). Luleå (C. J. Bachmann och V. F. Holm, elementarflora öfver Westerbottens och Lapplands phanerogamer og bräkenartade växter). Malmö (O. Nilsson, Danmarks uppträdande i den svenska tronföljarefrågan, åran 1739—1743). Norrköping (H. Aspling, om erfarenhetens betydelse vid undervisningen). Nyköping (Engstrand, kritisk belysning af Abelards treenighetslära). Stockholm (G. Sjöberg, reseberättelse. — G. F. Gilljem, bör och kan något göras för upprätthollet af enheten i modersmålets rättstafning vid våra läroverk?). Strengnäs (J. A. Drysén, hjälpverben i engelska språket. Umeå (P. A. Grenholm, om divisionela och subdivisionela rektifikationstal). Upsala (E. G. Schram, reseberättelse). Westerås (C. Schmidt, några ord om religionsundervisningen i elementärläroverket). Westervik (J. D. Smitt, Parabeln, behandlad som Trajektorien.) Wisby (Fr. Reiff, några kristligt-apologetiska frågor, öfvers. af O. W. Lemke). Östersund (P. Olsson, några upplysningar om fornsaker i Jemtland).

b. Skjønne Videnskaber og Konster.

Byron, udvalgte dramatiske Digte og Fortællinger, overs. af E. Lembcke. H. 4—5. C. 685.

Günther, J., Gedichte und Lieder in verschiedenen deutschen Mundarten. Jena, 1841. C. 692.

Kristensen, E. T., gamle jydsk Folkeviser. H. 1—2. C. 694. Nordiske Billeder. Prospekter fra Danmark, Norge og Sverrig. 6. Bd. 5.—8. H. B. 16.

O'verskou, Th., den danske Skuepladses Historie fra dens Overdragelse til Staten i 1849 indtil 1874. Udg. af E. Collin. 1.—8. H. Kbh., 1875. C. 419.

Smith, S. B., de tre ældste danske Skuespil "Christiern Hansens Komædier". Kbh., 1874. C. 693.

c. Theologi.

Grundtvig, S., Biskop Peder Plades Visitatsbog. Kbh., 1872. C. c. 209.

Gude, L., den hellige Nadvere. Første Afdeling. Forberedelsen og Indstiftelsen. Kbh., 1874. C. b. 110.

Kristelig Kalender for 1875. C. c. 207.

Nyt Tidsskrift for udenlandsk theologisk Literatur. 1874, 1.—4. H.; 1875, 1. H.

d. Filosofi.

- Kierkegaard, S., til Selvprøvelse. Samtiden anbefalet. Kbh., 1851. C. 183.
 Kofoed-Hansen, et Folk — Folket. Bidrag til Demotheismens Charakteristik. Kbh., 1869. C. 182.

V. Skrifter af blandet Indhold.

Literaturhistorie.

- Braun, Chr., det store kongelige Bibliotheks Stiftelse under Kong Frederik III og Kong Christian V. Kbh., 1873. B. 89.
 — Aarsberetning og Meddelelser fra det store kgl. Bibliothek. 2. Bds 4. H. C. 547.
 Fra Videnskabens Verden. H. 6—10. C. 346.
 Grundtvig, J., nogle Bemærkninger vedrørende vort Archivræsen. Kbh., 1873. C. 568.
 Lefolii, H. H., Fortegnelse over Viborg Kathedralskoles Bogsamling. Kbh., 1874. C. 571.
 Nordisk Conversationslexikon. H. 47—53.
 Oversigt over det kongelige danske Videnskabernes Selskabs Forhandlinger. 1873, 2.—3. H.; 1874, 1. H.
 Rapport sur les collections scandinaves de la bibliotheque St. Geneviève. Paris, 1873. C. 570.
 Revue des deux mondes. 1863, H. 1—24. 1874, 1. avr.—15. dec. 1875, 1. janr.—1. avr.
 Scholl, G. H. F., deutsche Literaturgeschichte in Biographien u. Proben aus allen Jahrhunderten. Stuttgart, 1841. C. 569.
 Unsere Zeit, deutsche Revue der Gegenwart. 1874, H. 11—24; 1875, H. 1—10.

Discipelbibliotheket

har i Skoleaaret 1873—74 modtaget følgende Tilvæxt.

- Fra alle Lande 1872, II.
 Allen: Breve fra danske Krigsmænd.
 Reuter: Mindre Historier.
 Aftenlæsning 1873, II.
 Rosenberg: Danmark i 1848 (Folkelæsning 61).
 Smaastykker, 6. Bd. II og III (Folkel. 60, 63).
 Nero og Romerne (Folkel. 62).

I 1874—75 ere følgende Bøger anskaffede:

- Smaastykker, 6. Bd. V (Folkel. 65).
 Auerbach: Præmiekarlen (Folkl. 67).

- Turgenjew: Fire Fortællinger.
 Smaastykker VI, 7. (Folkel. 68).
 Billeder af Dyrelivet (Folkel. 69).
 Herodes den store (Folkel. 70.)
 Smaastykker VI, 8. (Folkel. 71).
 Thrige: Revolutionen i Frankrig 1789—95. (Folkel. 72).
 Historisk Archiv 1873. I—II.
 Fra alle Lande 1873. I—II.
 Dr. H.: Hjemmefra.
 Evald: Agathe.
 Bruhn: Fra et Hjørne af Kirkegaarden.
 Lie: Lodsens og hans Hustrus.
 — Fortællinger og Skildringer fra Norge.
 M. Thoresen: Billeder fra Vestkysten af Norge.
 — Nyere Fortællinger.
 Thomas Lange: Romantiske Skildringer.
 Krebs: Hornungs Ungdoms- og Manddomsliv.
 Pierson: Rusland i gamle Dage.
 Drachmann: Med Kul og Kridt.
 Budde: Smaahistorier.
 Forf. til Deodata: Solstraalen.
 Solstraalefortællinger 18.
 Evald: Mindre Fortællinger.
 Fremtidens Nytaarsgave 1873.
 Topsee: Fra Amerika I—II.
 J. Petersen: Billeder af Livet i Oldtiden.
 Hancke: Nord for Limfjorden.

Discipelbibliothekets Regnskab for 1873—74.

Indtægt.

Beholdning for 1872—73.....	1 Rd. 61 Sk.
Bidrag af 22 Laanere for hele Aaret	22 — " —
— - 6 — - et Halvaar	3 — " —
Erstatning for en bortkastet Bog.....	1 — " —
Summa...	27 Rd. 61 Sk.

Udgift.

Bogbinder	7 Rd. 32 Sk.
Boghandler	19 — " —
Summa.....	26 — 32 —
Overskud...	1 Rd. 29 Sk.

For 1874—75.

Indtægt.

Beholdning fra 1873—74	2 Kr. 60 Øre
Bidrag af Deltagerne	56 — " —
	<hr/>
	58 Kr. 60 Øre

Udgift.

Boghandler.....	16 Kr. 4 Øre
Kjøbt paa Auktion	31 — 85 —
Bogbinder.....	5 — 50 —
	<hr/>
	53 Kr. 39 Øre
	<hr/>
Overskud	5 Kr. 21 Øre

Den fysiske Samling

er bleven forøget med:

- 1) Et Lindsepar, convex-convex og concav-concav, 4° Diameter
- 2) En Stereoskopkasse med et Par Billeder.
- 3) En Lysmaaler.
- 4) En Metalbue til at vise Lysets Tilbagekastning og Brændlinier.
- 5) Et Par Skjærme.
- 6) Et Bord til at stille højt og lavt med forskellige Indretninger til Opstilling af Lysmaaleren og Skjærme.
- 7) En Glasskive til en Elektricermaskine, 18° Diameter.

Desuden er (til Undervisningen i Rumstørrelser) anskaffet en Samling Træmodeller af geometriske Legemer, indeholdende 51 Stykker, fra Ehrhard & Co. i Bentheim.

Den naturhistoriske Samling

er i 1874—75 bleven forøget med følgende:

En Rensdyrtak	} fundne i en Mose i Nærh. af Aarhus.
Stejlen af et Uroxehorn	
Stykker af en Elsdyrtaak, fundne ved Gravning i Jorden i Studsgade (Aarhus).	
- En sort Stork, givet af Propr. Kirketerp til Høgholm.
 En sort Vels (Raniceps fuscus) fra Aarhusbugten.
 Sværdet af en Sværdfisk.
 En Del ved Brighton samlede Muslinger og Konkylier, givne af Disc. Louis Tegner.
 En Samling Forsteninger, hvoriblandt smukke Stykker af Sigillaria, givne af Student H. Brasch.

- Et Brægneaftryk i Ler fra England, givet af Disc. L. Tegner.
En Samling Træsarter, hvoriblandt Citrontræ og Rosentræ, giv.
af Disc. Aage Lehmann.
Et Stykke "Nickelin" fra Norge, given af Disc. L. Tegner.
-

Skolens Afgangs- og Aarsprøver i 1875.

(De foran satte Bogstaver betegne Værelserne: a Solennitetssalen, b VI Klasses Værelse; c, d, e de øvrige Værelser ovenpaa. Prøverne i Naturhistorie foretages i det Værelse, hvor Samlingen findes.)

De skriftlige Prøver ved Afgangs- og Hovedexamen afholdes efter Ministeriets Bestemmelse Tirsdag den 15.—Torsdag den 17. Juni, for Skolens øvrige Klasser Torsdagen den 1. Juli—Lørdag den 3. Juli. Prøverne i Regning aflægges ikke offentligt, men under den skriftlige Examen.

De mundlige Prøver afholdes 29. Juni—13. Juli i følgende Orden:

Tirsdag den 29. Juni.

- a. 8—11 IV Kl. Latin.
4—6 Afgangsexamen. Latin.

Onsdag den 30. Juni.

- a. 8—9 Afgangsexamen. Engelsk.
9—11 Realafgangsexamen. Engelsk.
4—6 Realafgangsexamen. Historie.

Torsdag den 1. Juli.

- a. 8—10. Afgangsexamen. Historie.

Mandag den 5. Juli.

- a. 8—10 Afgangsexamen. Matematik. 4—6.
Realafgangsexamen. Naturlære.
b. 8—9. V Latin. 10^{1/2}—12^{1/2} III Fransk. 1—3
II R. Engelsk.
c. 8—11. III R. Historie og Geografi. 12—3 I
Historie.
d. 8—11. II Arithmetik. 1—3 I R. Fransk.

Tirsdag den 6. Juli.

- a. 8—10 Afgangsexamen. Fransk. 11—1 Realafgangsexamen. Fransk. 4—6 Afgangsexamen. Naturlære. 1—2 V Oldnordisk.
- b. 8—11 III Historie. 11 $\frac{1}{2}$ —2 $\frac{1}{2}$ II Latin.
- c. 8—11 III R. Matematik. 12—2 II R. Historie.
- d. 8—11 I Latin. 12—2 I R. Arithmetik. 4—7 I Naturhistorie.

Onsdag den 7. Juli.

- a. 8—12 IV Matematik. 4—7 Realafgangsexamen. Matematik.
- b. 8—10 Afgangsexamen. Oldnordisk. 11—2 I Geometri. 4—5 Afgangsexamen. Græsk.
- c. 8—10 V Historie. 10 $\frac{1}{2}$ —1 III Geografi.
- d. 8—11 III og III R. Tysk. 12—2 II R. Geografi. 8—10 $\frac{1}{2}$ II Naturhistorie. 1—3 I R. Naturhistorie.

Torsdag den 8. Juli.

- a. 8—9 V Græsk. 10—12 I R. Geometri. 12—3 I Tysk.
- b. 8—9 V Matematik. 10—1 III Arithmetik.
- c. 8—11 IV Historie. 12—3 IV Fransk.
- d. 8—11 II Geografi. 11 $\frac{1}{2}$ —1 $\frac{1}{2}$ I R. Geografi. 8—10 II R. Naturhistorie.

Fredag den 9. Juli.

- a. 8—12 Realafgangsexamen og IV Tysk. 6—7 Sangprøve.
- b. 8—10 V Naturlære. 10—1 III Geometri. 1—3 I R. Tysk.
- c. 8—10 $\frac{1}{2}$ II Historie. 11—1 II R. Fransk.
- d. 11—2 I Arithmetik.
- e. 11—12 IV Græsk. 8—10 III R. Naturhistorie.

Lørdag den 10. Juli.

- a. 8—9¹/₂ V Fransk.
- b. 8—11 III Latin. 12—2 II R. Geometri. 4—7 I Fransk.
- c. 8—11 IV, III og III R. Naturlære. 12¹/₂—2¹/₂ II R. Tysk.
- d. 8—11 II Geometri. 12—2 I R. Historie.
8—12 Realafgangsexamen og IV Naturhistorie.

Mandag den 12. Juli.

- b. 8¹/₂—10 III Græsk.
- c. 8—10 II Fransk. 10—11¹/₂ III R. Engelsk.
8—9 V Naturhistorie.

Tirsdag den 13. Juli.

- a. 8—9¹/₂ V Engelsk. 11—2 Realafgangsexamen og IV Geografi.
- b. 8—10 III R. Fransk. 10¹/₂—12¹/₂ II R. Arithmetik. 1—3 I R. Engelsk.
- c. 8—10 I Geografi. 11—2 II Tysk.
8—10¹/₂ III Naturhistorie.

Lærermøder i Anledning af Omflytningen i Klasserne og Optagelse af ny Disciple afholdes Søndag den 11. Juli Kl. 8 Form., Mandag den 12. Juli Kl. 6 Eftm. og Tirsdag den 13. Juli Kl. 4 Eftm.

Optagelsesprøve afholdes Mandag den 12. Juli fra Kl. 8 Form., og hvis den ikke kan afsluttes denne Dag, fortsættes den Tirsdag den 13. Juli fra Kl. 8 Form. Hvis nogen er forhindret fra at møde til denne Prøve før Ferien, vil der blive afholdt en Optagelsesprøve den første Dag efter Ferien, nemlig Mandag den 16. August Kl. 8 Form.

Onsdag den 14. Juli Kl. 10 Form. bekendtgøres Prøvernes Udfald og Omflytningen i Klasserne samt foretages Dimission af dem, der have bestaaet Afgangsprøverne. Derefter begynder Sommerferien, som

varer til **Mandag den 16. August**, paa hvilken Dag det ny Skoleaars Undervisning begynder Kl. 12.

Til at overvære de mundlige Prøver, Sangprøven og Slutningshandlingen indbydes herved Disciplenes Forældre og Værger saa vel som enhver, der har Interesse for Skolen og dens Gjerning.

Aarhus Kathedralskole, den 15. Juni 1875.

G. Lund.

Rettelse.

S. 43 skal ved III Kl. staa 6 (6) og nedenfor 11 (9).

1875.